

«Ο ΝΟΥΜΑΣ»

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΙΔΡΥΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
(1903 — 1922)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΕΤΑΙΡΙΑ «ΤΥΠΟΣ»,—ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. . . . 50 ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ. 6
ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ » . . . 100

ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑ «ΤΥΠΟΣ»,
ΓΡΑΜΜΕΥΣΙΑ ΚΙ Ο,ΤΙ ΣΧΕΤΙΚΟ ΜΕ ΤΗΝ ΥΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΕΞΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»,
ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

— ΓΕΝΑΡΗΣ 1923

ΟΣΟΙ ΑΓΝΟΙ ΜΑΖΙ ΜΑΣ

Ὁ ἰδρυτὴς τοῦ «Νουμά» κ. Δημ. Π. Ταγκόπουλος, ἀκολουθώντας τὴν παράδοση πού υἱοθέτησε ἀπ' τὸ πρῶτο φύλλο —ν' ἀνοίγει δηλαδή διάπλατα τὴς στήλες τοῦ «Νουμά» σιτοὺς νέους καὶ νὰ τοὺς παραχωρεῖ τὴν πρώτη θέση, παράδωσε τὸ περιοδικό του, ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι χρόνια γόνιμη καὶ συστηματικὴ ἐργασία, στὰ χέρια τοῦ νεώτερου ἀπὸ τοὺς ταχικοὺς συντάχτες τοῦ «Νουμά», στὰ χέρια τοῦ γιοῦ του ποιητῆ Πάνου Δ. Ταγκόπουλου. Ἡ νέα διεύθυνση τοῦ «Νουμά» εὐχαριστώντας τὸν ἄξιο ἐργάτη γιὰ τὴν ξεχωριστὴ αὐτῆ τιμὴ, ὑπόσχεται πὼς θὰ προσπαθήσει, κρατώντας τὴν παράδοση καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ φύλλου, μὲ τὸν καιρὸ νὰ τὸ συγχρονίσει μὲ τὰ ξένα περιοδικά, νὰ τοῦ δώσῃ ἓνα γενικὸ παγκόσμιον χαραχτήρα, ἀφοῦ κ' ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα δὲ λείπουν τὰ ἐκλεκτὰ στοιχεῖα, πού θὰ μπορούσαν, ἂν τὸ θέλανε, νὰ ἐργαστοῦνε γι' αὐτὸ τὸ σκοπό.

Ἡ ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία «Τύπος» πού ἀνάλαβε τὸ ὕλικό μέρος τοῦ «Νουμά» παρέχει γιὰ τὸν παραπάνω σκοπό, κάθε ὑποστήριξή της χωρὶς νὰ ὑπολογίσει σὲ δαπάνες. Ἔτσι ὁ «Νουμάς» θὰ βγαίνει ταχικὰ στὸ τέλος κάθε μῆνα, μὲ τέσσαρα—πέντε τυπωγραφικὰ φύλλα. Θάναί ὁ καθρέφτης τῆς

λογοτεχνικῆς κίνησης τοῦ τόπου μας, περιλαβαίνοντας στίς σελίδες του ὅ,τι ἄξιο ὑπάρχει στὰ Νεοελληνικά Γράμματα. Ὁ παλιὸς σεβαστὸς ἐργάτης τοῦ Λόγου κι ὁ νέος, ἄξιος ἱεροφάντης, θὰ φιλοξενοῦνται, χωρὶς ὑπολογισμό, στίς σελίδες τοῦ «Νουμά».

Βλέπουμε τῆ Ρωμαϊκῆ διανόηση μὲ πλατύτερο βλέμμα. Οἱ Σκολές ποὺ δημιουργοῦνται γιὰ τὴν ὑποστήριξη τοῦ Ἔλφια ἢ Βῆτα λογογράφου, δὲ μᾶς ἐνδιαφέρουνε. Περισσότερο νοιαζόμαστε γιὰ τὸ ξύπνημα τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, τῶν λίγων καὶ διαλεχτῶν, ποὺ διψάνε γιὰ τέχνη ἀγνή. Σ' αὐτοὺς στρέφεται ἡ προσοχή μας. Καὶ γι' αὐτοὺς κάθε προσπάθειά μας.

Ὁ «Νουμάς» θὰ προσπαθῆσει νὰ γίνεῖ ὄχι μόνο ἡ σκεπὴ τοῦ Ἑλληνα λογοτέχνη, ἀλλὰ κ' ἡ πνευματικὴ τροφή τοῦ Ἑλληνα ἀναγνώστη—τὸ διαλεκτὸ φυτώριο τῆς Ρωμαϊκῆς Σκέψης, ὅσων ἀσκολοῦνται μὲ τὰ Γράμματα, διαβάζοντας ἢ γράφοντας, ἀδιάφορο! Ἐχουμε πιά ζωὴ λεύτερη ἕκατὸ χρόνων κ' εἶναι καιρὸς, θαρροῦμε, νὰ ἐπικρατήσῃ κ' ἐδῶ μιὰ γερὴ ἀντίληψη γιὰ τὴν Τέχνη. Ἄλλα ἔθνη, λιγώτερο πολιτισμένα ἀπὸ τὸ δικό μας, μὲ πολλὴ μικρότερη ἱστορία καὶ παράδοση, ἔχουνε νὰ δείξουνε σήμερα λογιῆς-λογιῆς ἐργασίες ποὺ γινήκανε μὲ σύστημα, μεθοδικά. Ὁ «Νουμάς» θὰ προσπαθῆσει νὰ ἐπιβληθῇ σὲ κάθε συνείδηση ἀγνή, στὴν παρθένα συνείδηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ καιρὸς τῶν . . . ρουβλίων καὶ τῆς προδοσίας πέρασε ἀνήστερφα. Ὁ «Νουμάς», εἶναι κι αὐτὸς ἓνα περιοδικό. Καὶ ζητάει τὴν ὑποστήριξη τοῦ Κοινοῦ, ὄχι γιὰ νὰ τοῦ σερβίρῃ τὴν ἐφήμερη τέχνη, τὴν προχειρολογία καὶ τὸν αὐτοσκεδιασμό, ἀλλὰ τὴν ἀληθινὴ Τέχνη, τὴν Τέχνη τῶν Σολωμῶν καὶ τῶν Παλαμάδων,—αὐτὴν ποὺ τοῦ θὰ ρήχνει τίς πρόληψες, θὰ τοῦ ἁμορφαίνει τὴν ψυχὴ, θὰ τοῦ καθαρίζει τὸ δρόμο ἀπ' τὴ σαπίλα καὶ τ' ἀγκάθια τοῦ λογοτεχνικοῦ παλαιοκομματισμοῦ, γιὰ νὰν τ' ἀνοίξει διάπλατα τὴν πύλη ποὺ θὰν τ' ὀδηγήσῃ στὰ Ἠλύσια τῆς Ὠραίας Ζωῆς.

Τὰ μέσα ποὺ διαθέτουμε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ τὰ εἶπαμε στὴν ἀρχή. Ποιῆς εἶναι οἱ ἀντίληψές μας γιὰ τὴν Τέχνη θὰ φανοῦνε μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ φύλλου. Ἐλπίζουμε στὴν ὑπο-

στήριξη του Κοινοῦ καὶ στήν ἀγάπη τῶν λογογράφων γιὰ τὴν προκοπὴ τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ καὶ στήν καινούρια του λογοτεχνικὴ περίοδο.

Ὅσοι ἀγνοοῦν μαζί μας !

ΤΑ ΕΙΚΟΣΑΧΡΟΝΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Στὴν αἴθουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου, ὁδὸς Φειδία 3, γιορταστὴκανε στίς 18 τοῦ Δεκεῖβρη τ' ἀπομεσήμερο, τὰ εἰκοσάχρονα τοῦ «Νουμά», ἡ δίκαια καὶ ἀπαραίτητη αὐτῆ γιορτῆ ποὺ σημάδεψε τὸ σπουδαιότερο γεγονός μὲς στὰ Νεοελληνικὰ γράμματα. Ἡ μικρὴ σαλίτσα τοῦ Ὁδείου, ἀσφυχτικὰ γεμάτη, ἀπὸ κόσμο τῶν γραμμάτων, ἀπὸ κείνους ποὺ ἀγωνιστήκανε πλαίι μας τὸν καλὸ μὰ τραχὺ ἀγῶνα, καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ποὺ μὲ τὸ βλέμμα τῆς συμπάθειας καὶ τῆς τιμῆς παρακολούθησαν τὸ ξετύλιγμα τοῦ «Νουμά» στὴν εἰκοσάχρονη σταδιοδρομία του. Ἡ κοινωνία μας, ἡ κάποτε ἀδιάφορη καὶ περιφρονητῆρα, εἶχε σταλμένα κείνο τὸ δειλινό, σὰ φόρο τιμῆς καὶ αὐτῆ, ὅ,τι ὁμορφότερο ἔχει νὰ δεῖξει σὲ πνεῦμα, σὲ ἀνθήση διανοητικῆ, σὲ κοσμικὴ ἐκδήλωση ἀκόμη. Ἔτσι ἡ γιορτῆ τοῦ «Νουμά» ποὺ, ἡμεῖς τὴ φανταζόμαστε σὰν ἀπλὴ συγκέντρωση τῶν φίλων μας, πῆρε γενικότερο χαρακτήρα, εἶτανε μιὰ ἐπίσημη ἀναγνώριση τοῦ ἔργου μας ἀπ' ὄλους καὶ ἀπὸ τὴν πολιτεία ἀκόμη ποὺ ἴσαμε χτέες μᾶς παραγνώριζε καὶ ποὺ μᾶς κυνηγοῦσε κάποτε, σὲ παλιὰ χρόνια, γιὰ πρόδοτες, πουλημένους σὲ προπαγάντες, ρουβλιοφάγους κ.τ.λ.

Στίς ἕξη ἀκριβῶς ἄρχισε ἡ γιορτῆ. Ὁ δημοτικιστὴς ἐκδότης κ. Χρ. Γανιάρης διάβασε ἀπὸ χειρόγραφο τὴν ὁμιλία τοῦ Παλαμά, ἐπειδὴ ἀδιαθετώντας ὁ Ποιητὴς δὲ μπόρεσε νὰ παραβρεθεῖ καὶ νὰ τὴ διαβάσει ὁ ἴδιος. Ὅστοςο δὲν παράλειψε ὁ σεβαστὸς ποιητὴς νὰ τονίσει τὴν ἱστορικὴ σημασία τοῦ Νουμαδικοῦ ἔργου καὶ νὰ στείλει, ἔστω καὶ ἀπὸ μακριά :

«...Τὸ χαϊρέτισμα τὸ ξεχωριστὸ καὶ τοῦ χειροῦ τὸ σφιγμένο καὶ τὸ φιλὶ τῆς συμπάθειας καὶ τῆς τιμῆς πρὸς τὸ διευθυντὴ τοῦ «Νουμά», πρὸς τὸν πατέρα Ταγκόπουλο, ποὺ ὠδήγησε καὶ μ' ἐμπόδια πόσα, καὶ μὲ τὴ δύναμή του καὶ τίς ἀδυναμίες του ἀκόμα, τὸ ἔργο τοῦ «Νουμά» πρὸς τὸ εἰκοσάχρονο τοῦτο λιμάνι...»

Ὅστερα ἀπὸ τὴν ὁμιλία τοῦ Παλαμά βγήκε ἡ μαθήτρια τοῦ Ἑλλ. Ὁδείου Δ-δα Μυριέλλα Δ. Ταγκοπούλου, μικρότερη κόρη τοῦ ἴδρουτῆ

τοῦ «Νουμά», κι ἀπέγγειλε μὲ τέχνη κ' αἰσθημα, χρωματίζοντας ὅπως ἔπρεπε, μιὰ συμβολικὴ μπαλλάντα τοῦ ἀδελφοῦ της Μιάνου Δ. Ταγκόπουλου, γραμμμένη γιὰ τὸν εἰκοσάχρονο ἀγώνα τοῦ «Νουμά» χωρὶς νάχει ὅμως, καθὼς συμβαίνει σὲ παρόμοια ποιήματα, τὴ στεγνὸν καὶ τὸν κούφιο ρητορισμὸ τῶν ἐπίκαιρων τραγουδιῶν. Κατόπι μιλήσανε μὲ τὴ σειρά :

Ἐὸ Ἡλίας Βουτιερίδης : *Τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ «Νουμά»,*

Ἐὸ Ρήγας Γκόλφης : *Ἐὸ «Νουμάς», καὶ ἡ σάτυρα.*

Ἐὸ Κώστας Παρορίτης : *Ἐὸ «Νουμάς», καὶ οἱ καινούριες ιδέες.*

Ἐὸ Πάνος Δ. Ταγκόπουλος : *Ἐὸ «Νουμάς» καὶ οἱ Νέοι.*

Οἱ τέσσαρις αὐτοὶ ὁμιλητές, στενὰ συδεμένοι μὲ τὸ «Νουμά», ποτισμένοι ἀπ' τὰ μαγικά φίλτρα τῆς Δημοτικιστικῆς ἰδεολογίας, μὴ γνωρίζοντας τί θὰ πεί συβιβασμὸς καὶ ὑποχώρηση, ὅσο κι ἂν εἶχανε καθέννας ξεχωριστὸ θέμα, μιλήσανε στὸ κοινὸ μὲ πρωτόφαντὴ πᾶλληκαριά, μὲ Ἄρχιλόγειο πνεῦμα, χτυπώντας σατυρίζοντας, τσακίζοντας, ἔτσι ὅπως ἐργαζόντουσαν κι ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ἀγώνα, γιὰ νὰ καθαρίσουνε τότε τὸ δρόμο ποῦ θὰ πατοῦσε ἡ ἀστρομάτα θεᾶ, γιὰ νὰ δείξουνε ὡς ὅσο σήμερα στοὺς συγκαίρινοὺς τὴν ἀλήθεια γυμνὴ νὰ λάμπει, τὴν ἀλήθεια ποῦ ἂν κάνει μερικὸν; νὰ πονάνε δὲ θὰ πεί μ' αὐτὸ πῶς δὲν εἶναι λιγώτερο κριτικὸς καὶ ζυγιασμένος ὁ λόγος της.

Ἐὸ Ὑστερὰ μιλήσανε :

Ἐὸ Δ. Γληνός, ἀντιπροσωπεύοντας τὸν «Ἐκπαιδευτικὸ Ὀμιλο» :
γιὰ τὴ θέση ποῦχει ὁ «Νουμάς» *στὴν ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση,*

Ἐὸ Θ. Συναδινός, ἀντιπροσωπεύοντας τὴν «Ἐταιρίαν τῶν Ἑλλ. θεατρικῶν συγγραφέων», ποῦ ψήφισε καὶ δόθηκε καλλιτεχνικὸ θυμητικὸ δῶρο στὸν ἴδρυτὴ τοῦ «Νουμά», *γιὰ τὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Δ. Ταγκόπουλου.*

κι ὁ Πέτρος Χάρης ἀντιπροσωπεύοντας τὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» *γιὰ τὴν ὑποστήριξη ποῦκανε ὁ «Νουμάς» στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά»* ὅταν πρωτοσυστάθηκε στὰ 1910.

Οἱ ὁμιλίες τῶν παραπάνω περιληφθήκανε μαζί μὲ τίς πέντε πρώτες στὸ βιβλίον γιὰ τὰ «Ἐικοσάχρονα» ποῦ βγήκε δῶ καὶ λίγες μέρες. Ἐν τυχὸν κ' οἱ χαιρετιστὲς τοῦ ἔργου τοῦ «Νουμά», ποῦ μὲ τόση εὐγένεια καὶ καλωσύνη τιμῆσανε τὴ γνωριχὴ του, δεῖξανε κάποια δελτία κ' ἔναν κάποιο συβιβασμὸ στὴ γλῶσσα, ὅπως φαίνεται ἀπ' τὰ τυπωμένα χαρτιά τους, τοῦτο βέβαια θ' ἔπρεπε νὰ καταλογιστεῖ σὲ ὄφελος τῆς ιδέας κι ὄχι σὲ ζημία της. Ἐὸ Ψυχῆρης ποῦ, σὲ μερικὸν ἀπ' αὐτοὺς, στάθηκε σὰν μπαμπούλας, — ἕνας Δράκοντας ποῦ κατακομμάτιασε τὸ τέρας τῆς Κα-

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

(Σκίτσο Μίμη Παπαδημητρίου)

θαρεύουσας — ὁ Ψυχάρης πού διδάξε τὴν ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, τὸ ξαίρουμε καλά πὸς δὲν τοὺς εἶναι ἀρεστός γιατί χτυπώντας τὴ γλωσσικὴ ἀναρχία χτύπησε σύγχρονα κι ὅ,τι ἀπὸ λεύτερη ἀρχὴ τάχατε, δὲ συμμορφώνεται στὸν κανόνα, στὸ σύστημα, στὴ γραμματικὴ. Ἔτσι ἀκολουθώντας τὴν «σκοπιὰν ὁδὸν» ἀκουμπήσανε, ὅσο κι ἂν πήσανε ἄλλοτινὸ μονολάτι, στὸ ἴδιο ἀγκυλιῶρι κι οἱ τρεῖς· ὁ ἕνας ἐνθουσιαστικὸς μὰ καὶ λιγόλογος τόνισε τὴν ἀνάγκη πού ἔκαμε ἀπεραΐτητὴ τὴν ἴδρυσή νέου δημοτικιστικοῦ Κέντρου, — τὸ γιατί δὰ μᾶς τὸ ξηγᾶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ταξιδιοῦ» στὰ δυὸ σημερινὰ γράμματά του —, ὁ δεύτερος, μὲ τὸ σακατεμένο αὐροβολικὸ τῆς μιχτῆς (σχεδὸν καθαρεύουσας), κι ὁ τρίτος, — τί κρίμα! — ὁ νεώτερος, ξερομασώντας τὰ λογά-

κια του, ξεροκαταπίνοντας και πιπιλώντας την κριτική καραμέλλα μήπως και τὸν πάρουνε γι' ἄκριτο — Θεέ μου! — νὰ πει στὸ τέλος μὲ πολλὴ ἀφέλεια πὼς μᾶς ἔλειψε ὡς τώρα ἓνας Ἐθνικὸς Ὑμνος στὸ πεζὸ γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὴ δημοτικὴ. Ἐνας Ἐθνικὸς Ὑμνος στὸ πεζὸ! — σὰ νὰ μὴν εἶναι κάτι ἀνώτερο κι ἀπ' τὸ Σολωμικὸ ὕμνο, τὸ λυρικό, ἀδρό, ποιητικὸ μεταχείρισμα τοῦ πεζοῦ λόγου ἀπ' τὸν Ψυχάρη ποὺ ἀποκατασταίνει καὶ πλουτίζει καὶ συμμορφώνει τὴν ποιητικὴ ἔκφραση, σὰ νὰ μὴν ὑπάρχουνε οἱ στρωτῆς, κρουσταλλένιες, ἀὰ διαμάντια δροσοπηγῆς, σελίδες τοῦ Ἑφταλιώτη, τοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ Ἰδα, τοῦ Δ. Ταγκόπουλου, τοῦ Κ. Χατζόπουλου, τοῦ Γιάννου Ἐπαχίτη κ. ἄ; Ἀπ' τοὺς νεώτερους δὲ θὰ θέλαμε ν' ἀκούμε τέτοια ξώφερσα λόγια. Ἡ ἀλήθεια δὲν ἔρχει μόνο νὰ λάμπει πρέπει καὶ νὰ σφάζει, λέει κάπου πολὺ σωστὰ ὁ Παλαμάς.

Ἡ γιορτὴ ποὺ κράτησε δυὸ μετρημένες ὥρες, ἔκλεισε μὲ τὴν δμιλία τοῦ Ἰδρυτῆ τοῦ «Νουμά». Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀσώτεψε νιότη καὶ χρῆμα στὸν ἀγώνα τοῦ Δημοτικισμοῦ, ὁ σεμνὸς αὐτὸς συγγραφέας καὶ περὶφρονητῆς τῆς εὐκόλης ἐπιτυχίας, ὁ Δ. Ταγκόπουλος, ὁ ἥρωας—τὸ λέμε αὐτὸ γιὰτὶ τὸ πιστεύουμε—δικαιώθηκε κείνο τὸ βράδι γιὰ τὸ πολυτάραχο ἔργο του, πρὶν καταθέσει τὴν ἐντολή. Τὸ στεφάνι τῆς Νίκης ποὺ σκεπάζει τὰ κάτασπρα χιονισμένα μαλλιά του, τὸ πλέξανε οἱ συγιορταστῆς του, χειροκροτώντας τὴν ἐμφάνισή του στὸ βῆμα, παρακολουθώντας μὲ τὸ δάκρι τῆς συμπάθειας τὸ λυγμὸ ποὺ φούσκωνε τὰ γιγαντένια του στήθη ὅταν μᾶς διάβαζε τὸ λόγο του. Καὶ δὲν εἶχε καθόλου ἄδικο ὁ κ. Πάλλης ποὺ σφίγγοντας μετὰ τὸ χέρι τοῦ Ταγκόπουλου, τοῦλε τ' ἀκόλουθα λόγια :

— Μπράβο, παιδί μου, ποὺ κατάφερες καὶ διάβασες τὰ χειρόγραφα σου ...

Κι ἀλήθεια! Ἐΐτανε τόση ἡ συγκίνηση τοῦ Δ. Ταγκόπουλου ποὺ σὰ θάμα πρέπει νὰ λογαριαστεῖ πὼς τὰ κατάφερε καὶ διάβασε τὰ κατογραμμένα, σιβυλλικά, καβαλλιστικά χειρόγραφα του, ποὺ δύσκολα κανεὶς μπορεῖ νὰν τὰ διαβάσει καὶ σὲ καλές, ἤρεμες στιγμές! ...

Τελειώνοντας τὸ σημεῖωμά μας αὐτὸ δημοσιεύουμε δῶ πέρα τὸ τέλος ἀπ' τὸ λόγο τοῦ Δ. Ταγκόπουλου ποῦναι σὰ μιὰ πνευματικὴ διαθήκη γιὰ μᾶς τοὺς νεώτερους κ' ἓνα φωτεινὸ παράγγελμα γιὰ τὴν καινούρια περίοδο ποὺ ἀρχίζει ὁ «Νουμάς» :

«... Ἀπόψε, μαζί μὲ τὰ εἰκοσάχρονα τοῦ «Νουμά», γιορτάζονται καὶ τὰ νικητήρια τῆς ἀστρομάτας θεᾶς—τῆς Ἰδέας.

Καὶ γιορτάζοντάς τα, ἔτσι σεμνὰ καὶ συγκινημένα, δίνουμε κ' ἓνα

μάθημα δυνατό στους κατοπινούς μας — στα παιδιά που θαρθούνε αύριο να συνεχίσουν ή και ναρχίσουν κάποιον ιδεολογικόν αγώνα. Τους μαθαίνουμε με το παράδειγμά μας, πώς ο αγώνας τους όσος δύσκολος κι α φαίνεται κι όσο ούτοπιστικός για τους άνιδεους, δέ γίνεται, θα πάει μπροστά, σώνει τόν του δοθούνε δλάκεροι—δίχως ύπολογισμό, δίχως άρριβισμό, δίχως δπισθοβουλία—τίμιοι, άγνοί, ριψοκίντυνοι, περιφρονητές τής εύκολης έπιτυχίας, χλευαστές του άγοραίου χλευασμού—με τό μέτωπο ψηλά, με τά μπράτσα άνασκουμπωμένα, με τήν ψυχή γεμάτη πίστη και άφοσίωση.»

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΕ τιμή και περηφάνεια δημοσιεύουμε πρωτοσέλιδα τά δυό γράμματα του Ψυχάρη, τά σταλμένα στον Παρορίτη. Τό θέλησε ο ίδιος να δημοσιευτούνε κ' έτσι ή δημοσίευσή τους έρχεται σάν καλοοριζικιά στην καινούρια περίοδο που μπαίνει με τό σημερινό φύλλο του ο «Νουμάς». Ο Ψυχάρης γράφει πώς τό θεωρεί *έθνική άμαρτία* να μη φανεί κι αυτός στα «Είκοσάχρονα του Νουμά». Μά ποιός τούπε πώς δέ φάνηκε; Είτανε και παραείτανε και μέσα στη σάλα, και πάνω στο βήμα, άφου τόνομά του κάθε λίγο και λιγάκι προφερότανε με σεβασμό άπό τους όμιλητές και χειροκροτιότανε με ένθουσιασμό άπό τό διαλεχτό άκροατήριο. Γιόρταζε ο «Νουμάς» - τό ίδιο σά να λέμε: γιόρταζε ο Ψυχάρης κι όταν κανείς γιορτάζει, δέ λείπει άπό τό σπίτι του.

ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΣ τήν άρχή που κράτησε στα δυό τελευταία του χρόνια ο «Νουμάς» δηλώνουμε άπό τώρα πώς αποκλείουμε άπό τις στήλες του δλότελα τήν πολιτική. Μά ο «Νουμάς» δέν είναι μόνο λογοτεχνικό περιοδικό. Είναι μάλιστα και ιδεολογικό. Όπως μάχεται για τή γλώσσα και για τήν τέχνη, μάχεται και για τό άπλωμα και τήν επικράτηση κάθε άγνης ιδεολογίας. Έτσι σε μιá μελέτη, σ' ένα άρθρο ιδεολογικό δέν μπορούμε να σφαλίσουμε τήν πόρτα μας, σώνει αυτά νανάι μ' έπιμέλεια γραμμένα, ναχουνε δηλ. κάποια λογοτεχνική φόρμα, και να μην αναφέρονται σε πρόσωπα. Μ' άλλους λόγους, αποκλείει δλότελα τήν *κομματική* πολιτική κι άνοίγει τις πόρτες του στην πλατειά πολιτική, τήν ιδεολογική.

ΓΙΑ νὰ εἶμαστε ξηγημένοι. Ὅποιος ἔχει νὰ στείλει κάτι στὸ «Νουμά» νὰ ἔχει ἓνα πράγμα στὸ νού του. Ἡ γλώσσα του πρέπει νὰ εἶναι καθαρή δημοτική. Ὅχι ἀνακατώματα καὶ θαλασσώματα. Αὐτὸ τὸ γράφουμε πρὸ πάντων γιὰ τοὺς νέους πὸν θὰ θέλανε νὰ δημοσιέψουνε στὸ «Νουμά». Προσοχὴ στὴ γλώσσα. Τὸ ζήτημα σήμερα δὲν εἶναι τόσο νὰ νικήσουμε τὴν καθαρῆουσα. Πρέπει νὰ νικήσουμε τὸν ἑαυτὸ μας, τοὺς δισταγμούς μας, τὴς ἀμφιβολίας μας, τὴ σωφροσύνη μας πὸν μεταφράζεται σὲ ταπεινότητά μας. Καρὸς νὰ ξαναγίνουμε σκληροί, καὶ ἀμειλιχοί, δηλαδὴ δημιουργικοί, ὅπως εἶμαστε καὶ στὸ πρῶτα χρόνια τοῦ ἀγῶνα. Ἄν ἔξακολουθοῦσαμε ὅπως εἴχαμε ἀρχίσει γευσάτοι δημιουργικὴ ὁρμή, ἡ γλώσσα μας σήμερα θὰ εἶχε πλουτιστεῖ καὶ τελειοποιηθεῖ. Μὰ φοβηθήκαμε τοὺς φρόνιμους, τοὺς διαλλαχτικούς πὸν μᾶς συστάνανε ἀδιάκοπα νὰ ἀποφεύγουμε τὴς ὑπερβολῆς πὸν θὰ μπορούσαν νὰ πειράζονε τὰ νεῦρα τοῦ ἐνάς ἢ τοῦ ἄλλου. Ἔτσι οἱ στείροι πὸν κάνανε μόνο πολιτικὴ κριτικὴ τὴν ὁρμὴ τῶν δημιουργῶν. Χρειαζόμαστε νὰ φουξήσει ἄλλη μιὰ φορὰ ὁ ἐπαναστατικὸς ἀνεμοὶ στὴς τάξεις τῶν λογοτεχνῶν μας ὅπως καὶ στὰ παλιὰ τὰ χρόνια. Ἀρκεῖ ἡ μούχλα πὸν σκορπίζουνε ἄλλοι. Ὁ «Νουμάς» ἔχει χρέος πρὸς τὸν ἑαυτὸ του νὰ πολεμήσει αὐτὴς τὴς συντηρητικὰς τάξεις καὶ αὐτοὺς τοὺς θανατηφόρους συμβιβασμούς τῶν δειλῶν καὶ τῶν στειρῶν. Ζητοῦμε μὲ ἄλλα λόγια ἀπὸ ὄλους τοὺς συνεργάτες μας κανονικὴ γλώσσα, δηλαδὴ μιὰ ἐνιαία γραμματικὴ.

ΟΙ ΛΟΓΙΟΙ τῆς Ἑλλάδας ἔχουμε τὴν ἀξίωση ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Κράτους νὰ βάλουνε νὰ τὸ Φιλήτα στὴ θέση πὸν τοῦ πρέπει, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ψυχάρης κηρύττει χρόνια τώρα πὸς ὁ Φιλήτας εἶναι ἓνα; ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους γλωσσολόγους τοῦ τόπου μας, καὶ κάτι νιώθει βέβαια ὁ Ψυχάρης ἀπὸ τέτοια νομίζουμε. Ὁ Φιλήτας ἔχει πολλὰ καὶ ὠραῖα πράγματα νὰ πεῖ στοὺς νέους, στοὺς δασκάλους, στοὺς λογίους, σὲ ὄλους πὸν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ γράμματα καὶ πὸν θὰ πεθάνει καὶ θὰ τὰ πάρει μαζί του, ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία (γιὰ νὰ μὴν ποῦμε τίποτα χειρότερο), ἔκεινῶν πὸν ἔχουνε ταχθεῖ νὰ προάγουν τὰ γράμματα.

Αὐριο πὸν θὰ πεθάνει θὰ τοῦ κάνουμε μνημόσυνα σήμερα πὸν ζεῖ κῆχει νὰ πεῖ πράγματα καινούργια καὶ μεγάλα πὸν ὄλοι μας ἔχουμε ἀνάγκη νὰ τὰκούσουμε, κανεὶς δὲ γυρίζει νὰ τονὲ κοιτάξει. Κύριε Σιδῶτι, ἔσεῖς πὸν τὸν ξαίρετε κι ἀπ' τὴν Πόλη, βάλτε τον στὴ θέση του μὲ μιὰν ὠραία χειρονομία, καὶ θὰ ἱκανοποιηθοῦνε τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ οἱ μύστες τῶν γραμμάτων.

ΜΕ χαρά μας ἀναγγέλλουμε πῶς τὸ περιοδικὸ «I s i s» σταματημένο ἀπὸ χρόνια, ἀρχίησεν νὰ βγαίνει πάλι στὸ Παρίσι ἀπὸ τὸν περασμένο Ὀκτώβρη πλουτισμένο καὶ μὲ νέους συνεργάτες διαλεκτοῦς ἀνίμεσα στὸν κόσμον τῶν Γάλλων διανοουμένων.

Τὸ πρόγραμμά του εἶναι τὸ ἴδιον ὅπως καὶ πρὶν ξειάζοντας τίς σύγχρονες λογοτεχνίαι τῶν ἑλληνολαϊνικῶν χαρῶν, νὰ υπερσπίξει καὶ νὰ ἀναδείχῃ τὰ πραγματικὰ ταλέντα καὶ νὰ ξεσκιάσῃ ἀμείλιχτα τὴν κάθε πνευματικὴ κατηλεία.

Ἀπὸ τὴ σύντομη προκήρυξις τῆς Διεύθυνσης τοῦ περιοδικοῦ ποῦ δημοσιεύθηκε στὸ πρῶτον φύλλον, παίρνουμε τὰκόλουθα: «Οἱ σελίδες τῆς «Ἰσίδας» θάναὶ ἀνοιχτὲς στὴν καθεμιὰ πνευματικὴ ἐκδήλωσις. Θὰ δίνει τίς ὑπέροχες χαρὰς τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἀνασηκώνοντας μὴν ἄσκη ἀπὸ τὸν πέπλον τῆς ὁμώνυμης θεότητος. Θὰ κηρύχῃ τὴν Ἀγάπην, μὲ ὅλες τίς μύθους μορφάς της. Ἀκόμα μ' ὅλη της τὴν ἐνεργητικότητά θὰ ὑπερασπίσῃ καὶ τὸ γυναικεῖον δίκαιον ἐναντία στοῦς κατατιτιστάς. Ντροπὴ πρὸς καίνοους ποῦ, τυφλοὶ ἀπὸ ἔγωισμὸν, παραγνωρίζουσι πῶς ἡ ἰσότητι τῶν δικαιωμάτων εἶναι τὸ sine quo non γιὰ κάθε ἀρμονία καὶ πρόοδο.»

Ὅσο γιὰ μᾶς ἡ «Ἰσίδα» ἔχει καὶ τὴν ξεχωριστὴν ὀλωσδιόλου σημασίαν πῶς παρακολουθώντας χωρὴ ἀπὸ φωτισμένο της Διευθυντῆ κ. Argy Réné d'Yverton, καὶ τὴ δική μας φιλολογία, θὰ μᾶς εἶναι ἕνας σύνδεσμος πολύτιμος μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ κοινὴ γνώμην.

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ

Ἰωάννου Πολέμη : «ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ», Ἀθήνα—1922

Γεράσιμον Σπαταλά : «ΓΙΓΕΣ καὶ ΔΑΦΝΕΣ», Ἀθήνα—1923

Θανάση Κυριαζή : «Ἡ ΚΑΡΔΙΑ ΜΕ ΤΑ ΦΙΛΙΑ», Ἀθήνα—1922

Στέφανου Μόρφου : «ΣΟΝΕΤΑ», Ἀθήνα—1923

Ἀντρέα Λοῖζου : «ΘΑΙΜΕΝΑ ΛΟΓΙΑ», Χιό—1922

— Τάχα μὲ σημασίαν μεταφορικὴν νὰ δόθηκε ὁ τίτλος «Ἐσπερινός» στὸ νέο ποιητικὸ τόμον τοῦ κ. Πολέμη; Ὅπως κι ἂν εἶναι, τὸ τελευταῖον του αὐτοῦ βιβλίον δὲ φανερώσει κανένα καινούριον περσπάτημα τοῦ ποιητῆ. Εἶναι ἡ ὄγδοη κατὰ σειρὰ συλλογὴ του ἀπὸ τὰ 1883 ποῦ πρωτοφάνηκε. Ὅμως μάταια θὰ ζητήσουμε νὰ βροῦμε μὴν ἐσωτερικὴν ἐξέλιξιν στὴ τέχνην τοῦ ποιητῆ μας. Ἡ μόνη ἐξέλιξις ποῦ θὰ μπόρῃσῃ κανεὶς νὰ σημειώσῃ εἶναι ἡ μορφικὴ. Ὁ στίχος στὰ νεώτερα βιβλία του εἶναι πῶς κανονικὰ μετρομένος, ἡ γλῶσσα του ἔχει τινάζει

ἀπὸ πόνου τῆς κάμπος' ἀπομεινάρια τῆς καθαρεύουσας, χωρὶς βέβαια καὶ τώρα νὰ εἶναι κανονισμένη δημοτικῆ. Ὁ κ. Πολέμης πιστεύει πὼς ἀκολουθεῖ πάντα τὴν πρόοδο γιὰ νὰ μὴ φαίνεται καθυστερημένος. Δὲν ἔχει ποτὲ τὴ γενναιότητα ν' ἀνοίξει καινούριους δρόμους. Τὸν τρομάζει ἡ κοινὴ γνώμη καὶ δὲ βαστᾷ ἡ καρδιά του νὰ τὰ χαλάσει μαζί της. Προτιμᾷ τὶς χλιοπατημένους στραῖτες, κι ὄχι τὰ δύσκολα μονοπάτια.

Τὸ μονοπάτι πὸ ἐπιασεῖς,
 ἔξερεις πὸυ θὰ σὲ βγάλῃ ;
 Δὲν ἔξερεις ; Τότ' ἄγχι σὲ
 στῆ στραῖτα τῆ μεγάλης.
 Αὐτὴ πὸυ χρόνια ἀγύριστος
 ὁ κόσμος τῆ διαβαίνει,
 μὴ σοῦ φανεῖ παράξενο,
 κάπου καλὰ θὰ βγαίνει.

Ἄς ἐπαναλάβουμ' ἐδῶ ὅ,τι γράψαμε γιὰ προηγούμενη συλλογὴ τοῦ ποιητῆ μας : «Ὁ λυρισμὸς τοῦ κ. Πολέμη ἔχει στὸ βάθος του κάτι τὸ μονότονο. Ἡ κίβη, νέα του συλλογῆ, δὲ μᾶς δείχνει ἕνα οὐσιαστικὸ βᾶδισμα, μὰ ποικιλία, μιὰν ἀλλαγὴ. Τοῦτο θὰ τὸ θέλαμε, ἀν ὄχι στὰ θέματα, πὸυ μπορεῖ πάντα νὰ εἶναι τὰ ἴδια, μὰ καὶ πάντα καινούρια, μὲ τὴ δύναμη τῆς φρεσκάδας πὸυ κλείνει μέσα του ὁ ποιητῆς, μὰ θὰ τὸ θέλαμε τοῦλάχιστο στὸν τρόπο πὸυ ἡ καρδιά του χτυπᾷ κ' αἰστάνεται, στὰ μέσα πὸυ ἡ τέχνη του κατέχει γιὰ νὰ ἐκφράζεται. Κι ὁμοῦ μ' ὅλα τοῦτα φαίνεται πὼς δὲν μπόρεσε νὰ πιάσει γερὰ ἕνα ὕφος ξεχωριστό, ἰδιότυπο καὶ δικό του. Ὁ στίχος του περπατᾷ τὶς περισσότερες φορὲς σωστὸς καὶ μετρημένος, μὰ κάτου ἀπὸ τὸ σφιχτὸ του φόρεμα νοιῶθουμε τὴν οὐσία τὴν ἀπλαστη, τὴν ἀκατέργαστη, ξεχωρίζουμε τὸν πλατυασμὸ τὸν ἐσώτερο, τὸ τράβηγμα τῆς φράσης, τὸ ἀλλίγιστο περπατήμά της, τὸ ἀδύναμο καὶ τὸ πεζό.»

—Βγήκε νέο βιβλίον τοῦ ποιητῆ κ. Γεράσιμου Σπαταλᾶ μὲ τίτλον τῆς παρασχικῆς ἐποχῆς «Ἰτιές καὶ Δάφνες». Τὸ πρῶτον μέρος περιέχει πρωτότυπα λυρικὰ ποιήματα, συχνὰ μὲ στίχον ἄδρῳ καὶ περίσσια φαντασία. Ὁ Κερκυραῖος ποιητῆς ἔχει τὰ ἰδιαιτέρη ἐκεῖνα γνωρίσματα, πὸυ ἔφερε στὰ νεοελληνικά μας γράμματα, ἡ δημιουργικὴ ἐκεῖνη ἐποχὴ τῆς Ἑφτανησιώτικης τέχνης. Τὸ νέο του ποιητικὸ βιβλίον μᾶς δίνει δείγματα τῆς ἰδιότυπης ποιητικῆς του ἰκανότητος, πὸυ συνταιριάζει τρυφερότητα καὶ σκληράδα, ρομαντικὴ διάθεση μὲ συγχρονισμένη ἐπί-

γνωση τῆς ποιητικῆς τέχνης, λυρική σκέψη κ' αἰσθηματικὴ διάχυση. Κάπου κάπου παρατηροῦμε μὴν ἀδυναμία στὴν ἔκφραση, πού θαμπώνει τὴ σαφήνεια, καθὼς λόγου χάρι στοὺς στίχους :

Παίζω καὶ ξαναπαίζω το τὸ κομπολόι στὸ χέρι,
τὸ χέρι μὲ τὶς χάντρες του, κι ὁ νοῦς μου δὲν τὸ ξαίρει...

Στὸ δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου ὁ ποιητὴς μᾶς δίνει μεταφρασμένα Ἰταλικά ποιήματα ἀπὸ κλασικούς, νὰ ποῦμε, καθὼς τοῦ Ντάντε, τοῦ Πετράρα, τοῦ Φώσκολου, κι ἀπὸ κατοπινούς καθὼς τοῦ Καρτουντση καὶ τοῦ Νταγούντσιου. Ἡ μετάφραση καμωμένη μὲ ἀρκετὴ ἱκανότητα, τιμᾶ καὶ πλουτίζει τὴ λογοτεχνία μας, μὲ ξένα ἀριστουργήματα.

Ἐκτὸς τῶν πρωτότυπων ποιήματα τῆς συλλογῆς μεταφέρουμε, ἐδῶ τὸ ἀκόλουθο.

Πῶς τὸ θυμᾶμαι τὴ χωριό, τὴν ὥρα πού νυχτώνει !
Μακρὰ χανόταν τὸ βουνὸ σ' ἀχνούφασμένα θάμνη,
κ' ἐνῶ ἡ μονότονη φωνὴ γρικιότανε τοῦ γκιώνη,
νὰ σμίγουν ἐβλεπα μαζὺ ἡ θάλασσα κ' οἱ κάμποι.

Τ'ὄβλεπα τὸ μικρὸ χωριὸ μὲ δέντρα κυκλωμένο
πλαίι στὸ βουνὸ σὰ σύννεφο θολὸ πού ἀνάμεσό του
φῶτα ἀπὸ πέτρα ἐφέγγιζαν, σὰ μάτια δακρυσμένα,
πού ἔσβηνε ὡς ἔπαυτε ἡ νυχτιά μαζὺ μὲ τὸν ἀχὸ του.

Κ' ἐγὼ ἀπὸ πέτρα μὲ τὸ νοῦ πῶς εἶμ' ἐκεῖ θαρροῦσα.
Μὲ ἔξεγελοῦσε ἡ μόνωση κι' ἡ σιγαλιὰ ἡ μεγάλη
κι ὅπως κοιτοῦσα τὸ χωριὸ νὰ χάνεται, γρικουσα
πῶς ἔπλεα στῆς ἀπέραντης λησιμόνιας τὴν ἀγκάλη.

—«Ἡ Καρδιά μὲ τὰ φίδια» ὕστερ' ἀπὸ τὴν «Ἐκατόμβη» καὶ τὶς «Στιγμὲς πού ζῶ» φανερώνει πῶς ὁ ποιητὴς κ. Θανάσης Κυριαζῆς προοδεύει σημαντικὰ στὴ λυρική ποίηση. Ἐκτὸς τῶν βιβλίων του ἀναδίνεται ἕνας τόνος μελωδικῆς νοσταλγίας μιᾶς παλιάς, ἤρεμης καὶ ἀπλῆς ζωῆς, καὶ μαζὶ ἕνας πόθος ἐγκαρτέρησης καὶ παρηγοριᾶς, γιὰ ὅλα τὰ φίδια τῆς σκέψης πού τρώνε τὸ νοῦ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Ἐκτὸς τῶν καλύτερων ποιήματα τοῦ βιβλίου οἱ Μεσολογγίτικες στροφές του :

Τραγοῦδι, ἀπ' τὰ τριαντάφυλλα
πέρασε πρῶτα κ' ἔλα
στὸ ψαριανὸ τὸ σπῆτι.
Τριανταφυλλιά κ' ἡ ἀγάπη μου

Θαλασσινή κοπέλα, —
 καημέ Μεσολογγίτη.
 Στο μῶλο κι ἄν τὴ χαιρομαι,
 γιὰ νὰ τὴν τραγουδήσω
 δὲν ἔχω τὸ κουράγιο.
 Καθὼς ἡ λιμνοθάλασσα,
 μιὰ πάω, μιὰ φεύγω πίσω
 γιαιλέ μου στὸ μουράγιο.

Ὁ ποιητὴς τῆς συλλογῆς «Ἡ καρδιά μὲ τὰ φίδια» μᾶς δείχνει ἔτσι μὲς στὶς σελίδες του ἀπ' ὅλες τὶς μεριές του, πλαστικός, νοσταλγικός παρηγορητικός, ἐσωτερικός, γαλήνιος, μυστικιστὴς, παραπονιάρης, γαϊ-δευτὴς, λιγόπιστος πρὸς τὴ μοίρα, ἀγαπησιάρης καὶ τρυφερός, συχνὰ πρωτότυπος, λίγες φορὲς ἐπηρεασμένος, μὰ πάντα ποιητὴς ἀξιοπρόσεχτος, ἀπὸ τοὺς λίγους ποὺ φανήκανε τὰ τελευταῖα χρόνια.

Θὰ θέλαμε ὁμῶς νὰ τονίσουμε τὴν ἀμέλεια ποὺ δείχνει ὁ κ. Κυριαζῆς στὴν ἔρεθρογραφία τῆς δημοτικῆς μας, ὑστέρημα σημαντικὸ γιὰ ποιητὴ νεώτερο, ἔτσι ποὺ στὸ ἴδιο τραγούδι νὰ ὑπάρχουνε δυὸ γραφές, «δύναμι» καὶ «δύση» (55) κι ἄλλοῦ ἢ γραφῆ: «παληές» (70 καὶ 82), κι ἀκόμα τὴν ἀφροντισιὰ του κάπου κάπου γιὰ τὸ στίχο ποὺ τονε σηματοθεύουμε κακόφτογγες χασμωδίες, καθὼς λόγου χάρι οὐ στίχους ἀπὸ τ' ἀκόλουθα κομμάτια: 20, 44, 47, 52, 53, 65, 67, 69, 70, 71, 75, 79, 82.

Μὰ ποιητὴς ποὺ γράφει τραγούδια σὰν τ' ἀκόλουθο, εἶναι ἱκανὸς νὰ διορθώσει κάθε τεχνικὴ του ἀτέλεια.

Ἔτσι μιὰ μοίρα τόγραψε, Κ' ἔτσι γιὰ πάντα θάναι
 περιλυπη ψυχί.

Πίσω ἀπὸ τὶς ροδόχορμες χαρὲς, ποὺ θὰ γελᾶνε,
 τὸ κλάμα σου ν' ἀχεῖ.

Μὰ ἐγὼ σὰ φῶς ἀγάπησα τὴ σκέψη τὴ θλιμένη
 τῆς μοίρας ριζικό,

νὰ πίνω τὰ φαρμάκια σου, στὸ στόμα μου νὰ μένει
 τὸ γέλοιο πὶὸ γλυκό. . .

— Ἡ δευτέρη σειρὰ ἀπὸ τὰ «Σονέτα» τοῦ κ. Στέφανου Μόρφη, (ἢ πρώτη βγῆκε ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια) δείχνει τὸν ποιητὴ τῆς ἐπίμονο δουλευτῆ τοῦ δεκατετραστίχου, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ πὶὸ δύσκολα εἶδη τοῦ ποιητικῶν λόγου. Ὁ ἴδιος κ. Μόρφης, ποὺ εἶχε γράψει στὸ μεταξὺ μερικὰ ἔργα γιὰ τὸ θέατρο, δικαιολογεῖ τὸ γυρισμὸ του ἰσὴ σύνθεσης τοῦ σονέτου του.

Τόσον καιρό πού χώρια είχαμε ζήσει
 κι ἄρρυθμος εἶχε τρέξει ὁ στοχασμός μου
 ἀπό τὸ διονυσιακὸ μεθῆσι
 στὰ πέρατα τοῦ ὄνειρεμένου κόσμου,
 πὼς τὸ πουλί δὲν τοῦ βολεῖ νὰ χτίση
 Σονέτο, τὴ φωλιά μου ἔβλεπα ἔμπρός μου
 τ' ἄπειρο κ' ἕνας φόβος μὲ εἶχε ἀρχίσει,
 πὼς εἴμουν ἔξω ἀπὸ σὲ καὶ μοναχός μου.
 Μὰ σὰ νὰ ματαμούρηνες μιὰν ὄρα,
 κ' ἔξαλλος πάλι γύρισα κοντὰ σου
 στὴ ρυθμικὴ κορνίζα σου, π' ἐχώρα
 ὅλα τὰ πάντα ἐμορφωταιριασμένα.
 Καὶ τώρα νὰ πὼς μὲ φτερά Πηγᾶσου
 στὰ γέμια σου καὶ μένα ἔχεις ζεμένα.

Περιγραφὲς τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ ποιητῆ, ζουγραφιῆς ἀπὸ τὴν πλάση, ὄρες τρικυμισμένες, στιγμὲς ἔκστασης, ἐρωτικὸς ἀντίλαλος, μέρες θλιβερές, αἰσθήματα, χαρὲς καὶ φόβους, ἀπαντοῦμε στοὺς ἐντε κασύλλαβους τῆς συλλογῆς. Ὁ στίχος τὶς περισσότερες φορὲς στρωτός, κάπου κάπου περπατᾷ δύσκολα, μὲ κακοπρόφερες συνίξεις, ὅταν φωνήτα ἢ φτόγγοι στοίμωγμένοι χωροῦνε σὲ μιὰ συλλαβή. Ἀνάγκη νὰ προσέχει τοῦ στίχου ὁ τεχνίτης, μήπως ἡ συνίξις δὲν εἶνε νόμιμη γιὰ τὴ γλωσσικὴ ἁρμονία, καὶ νὰ τὴν ἀποφεύγει, χωρὶς βέβαια νὰ πέφτει στὸ ἀντίθετο κακό, κατρακυλώντας στῆς χάσμοδιὰς τὸ φωνητικὸ χάος. Ἡ ποιητικὴ οὐσία κ' ἡ μορφή δὲ χωρίζονται. Τέλειο ποίημα, μόνο σὲ τέλειο στίχο μπορεῖ νὰ κλειστεῖ. Γιὰ νὰ ζήσει ἡ ποιητικὴ ἔκφραση— ψυχὴ, πρέπει νὰ εἶναι ντυμένη σὲ σῶμα πὼς ν' ἀνασαίνει ἀφεγάδιαστα. Οὐσία καὶ μορφή. Ψυχὴ καὶ σάρκα.

Γιὰ τοῦτο τὰ πιὸ ἀξία σονέτα τῆς συλλογῆς εἶναι κείνα πὼς δὲν ἔχουνε φραστικὰ καὶ μετρικὰ ὑστερήματα.

Νὰ πὼς μᾶς ἔφτασε ὁ χειμῶνας πάλι
 μὲ τ' ἄγριο ξεροβόρι, μὲ τὰ μαῦρα
 σύνεφα τῆς νοτιάς, καὶ στ' ἀκρογιαλὶ
 βουτίζει τ' ἀντιμάμαλου ἢ ἀνάβρα,
 Ρήμαξε πάλι ὁ τόπος πὼς τὰ κάλλη
 γελοῦσαν μὲ τὴν παιχνιδιάρικη αὔρα
 κ' εἶδα βαρειά ἢ σκιά της νὰ προβάλῃ
 καὶ μόνο ὅ,τι ἐποθοῦσα δὲν ξανάβρα,
 κι ὅτι ἡ χρονιά ἀπὸ μέσα μου εἶχε πάρει.
 Κι ἄχ νὰ εἴμουναι στὰ χρόνια τὰ δεκάξη,

κι ἄγουρο ἐγὼ τοῦ δρόμου παληκάρι
 στὸν πόθο νὰ σερνόμουνα τῆς πρώτης,
 ποὺ θάγεινε κρυφὰ νὰ μὲ κοιτάξῃ
 πίσω ἀπὸ τὸ θολὸ τζαμόφυλλό της.

—Τὰ ἔργα τῆς τέχνης γεννιοῦνται τὶς περισσότερες φορὲς ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο πόνο. Μὰ τοῦτο δὲ θὰ πεῖ πὼς πρέπει ὁ ποιητὴς νὰ παρουσιάζει μὲ πένθος, μὲ κλάματα καὶ μὲ λυγμοὺς τὴν ἀπελπισία του ἀπὸ τὸν ἔρωτα, ἀπὸ τ' ἀνθρώπινα πάθη, ἀπὸ τὸ γύρω του κόσμο. Ἰσα ἴσα ἐκφράζοντας τὸν πόνο του πρέπει νὰ βλέπει τὰ ἐγκόσμια μὲ μάτι πιὸ ἀψηλὸ, γαληνεμένο, παρηγορητικό. Τὰ «Θλιμένα λόγια» τοῦ ποιητῆ κ. Ἀντρέα Λοῖζου, θάλεγε κανεὶς πὼς εἶναι ξανάγούρισμα στὴ σημερινή ποίηση τῆς καλλιᾶς καθαρευουσιάνικης «δλοφυρομένης σχολῆς».

Ἄλλο δὲν εἶναι μου ἡ ψυχὴ, παρ' ἓνα κοιμητήρι
 ποὺ μέσα του θαφτήκανε γιὰ νὰ μὴν ἔρτουν πιὰ
 ἰδανικὰ κι ὀνειράτα ποῦχαν—καιρὸς—ἀνθίσει
 καὶ ποὺ σὰ φύλλα πέσανε στὴ βαρυχειμονιά...

Ἄλλο δὲν εἶναι μου ἡ ψυχὴ παρ' ἓνα κοιμητήρι
 κι' ὅπως στοὺς τάφους φέγγουσε χλωμόδειλα οἱ φανοί,
 ἔτσι κι αὐτὴ τὰ δάκρυά της ποὺ ἀπελπισμένα χύνει
 μοιάζουσε φῶτα ἀβέβαια, σὲ πλάση σκοτεινὴ.

Κι ὅμως ὁ νέος ποιητὴς, προσπαθεῖ νὰ παρουσιάζει τὸ στίχο-
 του φροντισμένο καὶ τὴ γλώσσα του κανονισμένη γραμματικά. Ἡ κλίση
 του στὸ ρομαντισμὸ, δὲν τοῦ θαμπώνει τῆς ψυχῆς του τὴν ἄδολη ἐκ-
 φραση, καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ἡ ἔλεγειακὴ του ποίηση δὲν εἶναι
 ἄμοιρη ζωῆς.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Π. Πι κ ρ ο ὺ : Χαμένα κορμιά, δηγήματα.

Ἐκδότης X. Γανιάρης, Ἀθήνα 1922.

Ὁ κ. Πικρὸς ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη δυστυχία. Προσέχει τὰ
 κάτω στρώματα, τοὺς ἀπόκληρους τῆς μοίρας, τὸ κοινωνικὸ κατακάθι,
 ὅλα τὰ θύματα τῆς σημερινῆς κεφαλαιοκρατικῆς κοινωνίας. Ἡ πόρνη
 —αὐτὴ πρὸ πάντων—ὁ φυλακισμένος, οἱ φτωχοὶ ποὺ ζοῦνε μὲ τἀποφά-

για τῶν ξενοδοχείων, ἀποτελοῦνε τὴν προτίμησή του· τὸ πρᾶμα εἶναι πολὺ εὐχάριστο. Νὰ κι ἄλλος ἕνας συγγραφέας στὴ σειρά τῶν λίγων ποῦ ἔχουμε ποῦ ἀποφασίζει νὰ παρατήρησι τις αἰσθητικὰς ἀναγοῦλες καὶ νὰ ρήξῃ μὴ ματιὰ σπλαχνικὴ σ' ἕναν δλᾶκερο κόσμον δυστυχημένον καὶ περιφρονημένον. Ἐμεῖς πιστεύουμε ἀδίσταχτα πὼς ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ κόσμου αὐτοῦ θὰ βγῆ μιὰ μέρα μιὰ καινούρια, γερὴ τέχνη.

Δυστυχῶς ἡ εὐγενικὴ πρόθεσι τοῦ συγγραφέα δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν καλλιτεχνικὴν του παράστασι. Τὰ γεγονότα μᾶς ἐμφανίζονται πολὺ ὤμα καὶ ἡ φρασεολογία του σὲ πολλὰ μέρη καταστάει ἀνυπόφορη, ὄχι βέβαια ἀπὸ λόγους σεμνοτυφίας ὅσο ἀπὸ λόγους ἀπλῆς καλαισθησίας. Ἰσως ὁ κ. Πικρὸς ποῦ καταγίνεται πολὺ μὲ τὸ Ζολᾶ, νὰ δέχτηκε τὴν ἐπίδρασι τοῦ μεγάλου Γάλλου δασκάλου. Ἄλλὰ ὠρισμένα, ὑπάρχει κάπια διαφορὰ. Ὁ Ζολᾶ κατορθώνει τις πιδ ὤμες ἀλήθειες νὰ τις παρουσιάζει τόσο καλλιαισθητὰ ποῦ ἡ ἔννοια τοῦ ὤμου νὰ ἐξαφανίζεται δλότεια. Ἀντίθετα, τὰ λόγια τοῦ κ. Πικροῦ ἀντηχοῦνε πολλὰς φορὰς μὲ τὴ χοντράδα μιᾶς ἀπλῆς βωμολοχίας. Αὐτὸ θὰ προέρχεται σίγουρα ἀπὸ κάπια παρεξήγησι τοῦ ρεαλισμοῦ ποῦ παρατηροῦμε καὶ σ' ἄλλους λογοτέχνες μας. Κατὰ τὴ γνώμη μας ὁ ρεαλισμὸς δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴ φωτογραφικὴ καὶ φωνογραφικὴ ἀπόδοσι μιᾶς σκηνῆς ἢ μιᾶς κουβέντας. Θέλουμε νὰ εἰποῦμε πὼς χρειάζεται ἕνα ξεδιάλεγμα καὶ μέσα στίς σκηνὰς καὶ μέσα στὸ διάλογο γιὰ νὰ ἀποχτήσουνε καὶ κείνες κι αὐτὸς ἕνα καλλιτεχνικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν ἀναγνώστη. Δὲν καταδικάζουμε ἀπόλυτα τὸ αἰσχρὸ ποῦ μᾶς τὸ δίνει ἡ ζωὴ καὶ εἶναι κι αὐτὸ ἕνα στοιχεῖο τῆς Τέχνης. Μὲ τὴν παρατήρησι πὼς πρέπει πάντα νὰ μᾶς γεννᾷ τὴν καλλιτεχνικὴ συγκίνησι καὶ τὴ συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ζοῦνε μέσα στὸ βουρκο. Ἀπὸ τὴν ἐποψὴ αὐτὴ ὁ «Τάφος» τοῦ Ρώσσου Κουπρίν ἀποτελεῖ ἕνα παράδειγμα πολὺ διδαχτικὸ γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴν χρησιμοποίησι τοῦ αἰσχροῦ. Ὁ κ. Π. ἐπιτηδεύεται ὕφος καὶ θέλει νὰ γίνῃ ὁ εἰσηγητὴς μιᾶς καινούριας τεχνοτροπίας στὸ δῆγημά μας, καινούριας ἐννοεῖται γιὰ τὴν Ἑλλάδα, παλιὰς ὅμως γιὰ τοὺς ξένους. Ἡ πρόθεσι εἶναι ἀξιόπαινη σὰν προέρχεται μάλιστα ἀπὸ νέον συγγραφέαν ποῦ δίνει πολλὰς ἐλπίδες. Μὰ τὸ ὕφος του ἐνῶ εἶναι ζωντανό, εἶναι συνάμα καὶ πολὺ ταπεινὸ, θὰ λέγαμε βάνανσο ἐνῶ ἀπὸ τὸ δῆγημα του λείπει τις περισσότερες φορὰς ἡ γοργὴ πράξι, ἡ κίνησι ἐκείνη ποῦ χαρίζει ζωὴν στὸ δῆγημα. Ὑπόθεσι, πλοκὴ, πρᾶματα ἀπαραίτητα γιὰ ἕνα δῆγημα, σχεδὸν δὲν ὑπάρχουνε. Ἐχει ὅμως τὸ βιβλίον αὐτὸ πολλὴν παρατήρησι κοινωνικὴν καὶ ψυχολογικὴν, πλημμυρίζει ἀπὸ ἕναν παχυλὸ ἠδονισμὸν ποῦ δὲν κατορθώνει ὅμως ποτὲ νὰ

ἐξιδανικευτεί και γενικά μπορεί νά εἰπεῖ κανεὶς πὸς περιέχει τὰ σπέρματα μιᾶς μελλούμενης δημιουργίας πολὺ ἀνώτερης. Μὰ ἡ γλώσσα ; Ἐπιτρέπεται σήμερα νέος ἄνθρωπος καὶ νά γράφῃ ἀκανόνιστη γλώσσα;

Κ. Π.

Ἡ ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ

Κωστή Παλαμά : «*Ἐκλεχτὲς Σελίδες*» μετ. Ε. Clément.

Δ. Π. Ταγκόπουλου : «*Φιλολογικὰ Πορτραῖτα*», *Τὸ Καινούριο σπίνι*.

Κ. Τρικογλίδη : *Χίλιες καὶ μιὰ νύχτες*.

Γράφοντας ὁ Philéas Lebesgue στὸ «*Mercur de France*» τῆς 15 Δεκεμβρίου γιὰ τὴ «*Νεοελληνικὴ φιλολογία*», μιλάει πλατιά γιὰ τὴ μετάφραση τῶν «*Ἐκλεχτῶν σελίδων*» τοῦ Κωστή Παλαμά στὸ Γαλλικό. Ἀναφέρει τὴν κρίση τοῦ μεταφραστῆ κ. Κλεμάν : «*Αὐτὸ ποῦ μάς σκλαβώνει μὲς στὴν ποίηση τοῦ Παλαμά εἶναι ποῦ ποτὲς ἀπὸ τὸ διανοητικὸ μέρος τῆς ποιήσεώς του δὲν τῆς λείπει τὸ αἶσθημα. Αὐτὸς ὁ ποιητὴς τῆς ἰδέας δὲν εὐχαριστιέται νά τὴ χρωματίζει μοναχά. Παθαίνεται γι' αὐτήν. Ἡ κίνηση τῆς σκέψης του ρυθμίζεται στοὺς χτύπους τῆς καρδιάς του. Κ' ἐξὸν ἀπὸ τίς πολύτιμες αὐτὲς ιδιότητές του, ἔχει καὶ τὸ υπέρτατο χάρισμα τῆς λέξης καὶ τὴ βαθειὰ ἔννοια τῆς τέχνης».*

Καὶ προσθέτει :

«*Ἀλήθεια ὁ Κωστής Παλαμάς δὲν ἀρκέστηκε νὰ ζυμώσει καὶ νὰ ἐπεξεργαστεῖ μιὰ γλώσσα καινούρια καὶ νά τὴν κάνει ἱκανὴ νὰ ἐκφράσει τὸ κάθε τί, «ὄλα τὰ μονοπάτια τῆς σκέψης κι ὅλες τίς ἀβυσσοὺς τοῦ αἰσθημάτος», παρὰ ἀνανέωσε ὅλη τὴν ποιητικὴ ὕλη, ἔφερε καινούριους ρυθμοὺς κ' ἡ στιχουργικὴ του δύναμις εἶναι ἀσύγκριτη ! Θεωρεῖ τὴν ποίηση ὡς τὴ συνθετικὴ ἔκφραση τῆς παγκόσμιας ψυχῆς καὶ μέλο ποῦ δὲν ὑποτάχτηκε ποτὲς στοὺς στενοὺς κανόνες καμιάς ποιητικῆς σχολῆς μπορούμε νά τὸν θεωρήσουμε σὰ μιὰ ἀπὸ τίς κορυφές τοῦ συμβολισμοῦ μὲς σ' ὅλον τὸν κόσμον.*

—*Στὴν ἰδιαίτη φιλολογικὴ ἐπιθεώρηση μιλώντας γιὰ τὰ «Φιλολογικὰ Πορτραῖτα» λέει τ' ἀκόλουθα : «Τὰ φιλολογικὰ πορτραῖτα γραμμένα μὲ ξεχωριστὴ ἰδιοφυΐα ἀπὸ τὸν κ. Ταγκόπουλο, φωτίζουνε τίς μεγάλες διανοητικὲς μορφές ποῦ ἀπὸ τὸ 1890 παρασκευάσανε τὴ γέννηση τῆς καινούριας φιλολογικῆς σχολῆς τῆς Ἀθήνας».*

—*Ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ πρῶτο φύλλον τῆς «Ἰσίδας», τίς κρίσεις*

του για την Ιταλική και τη νοελληνική φιλαλογία ο διευθυντής του περιοδικού κ. Guy René d'Yvermont, σημειώνει από τη σύγχρονη παραγωγή μας τη μετάφραση του Κ. Τριχογλίδη «Χίλιες και μιά νύχτες» και το τρίπρακτο δράμα «Καινούριο Σπίτι» του Δ. Ταγκόπουλου.

«Ο κ. Τριχογλίδης, γράφει, είν' ένας σοφός αραβιστής που έχει καμωμένη και την αξιόλογη μετάφραση των παραμυθιών του Νάσρ-έν-Ντιν Χότζα.» Και παρακάτω: «Χωρίς να θέλω να υποτιμήσω τον φημισμένο μεταφραστή του «Χίλιες και μιά νύχτες», τον Docteur Mardrus, σημειώνω τη μετάφραση του ίδιου έργου που έκανε τελευταία στην Έλληνική ο κ. Τριχογλίδης, σύμφωνα με το αραβικό χειρόγραφο του Μουσείου του Μπουλάκου στο Κάιρο. Αυτή η μετάφραση αποδίνει την αραβική ψυχή καλύτερα. Γιατί έργα όπως οι «Χίλιες και μιά νύχτες» κερδίζουν τόσο πιο πολύ, όσο διατηρούν το cachet του πρωτότυπου. "Αμα τὰ ἐξευρωπαΐσουμε χάνουν τὸ χαρακτήρα τους,

—Γιὰ τὸ «Καινούριο Σπίτι» γράφει: "Ο κ. Ταγκόπουλος είν' ένας συγγραφέας δραματικός απ' την καλή σχολή. Η τέχνη του θυμίζει την τεχνοτροπία του Ίφεν. Ξαναναιώνει τους κλασικούς, τους συγχρονίζει. Τὸ Καινούριο σπίτι εἶναι κομεντί ιδεῶν ψηλότερ' ἀπὸ τὰ συνειδησμένα. Καὶ τοῦτο τὸ δράμα θάχει ἐπιτυχία ἴδια μὲ τις «Ἀλυσίδες», πὸ βάλανε τὸν Ταγκόπουλο ἀνάμεσα στοὺς πρὸ καλοὺς δραματικούς τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας.

Σ' ένα από τὰ ἐρχόμενα φύλλα τῆς «Ἰσίδας» θάχω τὴν εὐκαιρία νὰ καθορίσω τὴν τέχνη τοῦ δραματικοῦ αὐτοῦ πὸ μπορούμε νὰ τὸν χαρακτηρίζουμε, ὅπως εἶπα, καὶ πρὸ πάνου, γιὰ Ἰφενιστή.

"Ὅσο γιὰ μᾶς, ὁ συγγραφέας τοῦ «Καινούριου Σπιτιοῦ» μᾶς εἶναι διπλᾶ ἀγαπημένος γιατί ἐξὸν ἀπ' τὸ δραματικὸ ταλέντο του, εἶναι καὶ ὁ ἴδρυτής τοῦ «Νουμά», τοῦ ἐξαιρετοῦ περιοδικοῦ πὸ ἔχει συγκεντρωμένη τὴν «πλειάδα» τῶν καλλήτερον ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς Ἑλλάδας.»

Ἐπιγράμματα

ΣΤΟ ΣΦΥΡΟ ΜΕΛΑ

(Γιὰ τὸ νέο του βιβλίο)

Μὲ κείνα τὰ «Σφυρίγματα»
τὸν ἑαυτό σου σφύριζες.
ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα
γιὰ γλῶσσα σου προκήρυζες

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Κ. Μπάλμοντ.

Ὁ Κωνσταντῖνος Δ. Μπάλμοντ εἶναι ἓνας ἀπ' τοὺς μεγαλύτερους, ὁ μεγαλύτερος ἴσως σύγχρονος Ρώσος λυρικός. Μιζί του ἢ ρούσικη γλώσσα, γλώσσα βορεινὴ, ἀκαμπτη, καὶ βάρβαρη, ἀπόχτησε μιὰ λεπτὴ μελωδικότητα, μιὰν εὐλιγισίαν ἀφάνταστη, μιὰν τρυφερότητα τραγουδιστῆ.

Δίκαια κάπου γράφει ὁ ἴδιος ὅτι «τὸ τραγοῦδι του εἶναι ἡ ἐκλεκτικότητά τοῦ ρούσικου λόγου, κ' οἱ ἄλλοι οἱ ποιητὲς πλαί του εἶναι μονάχα προδρόμοι, κι ὅτι αὐτὸς πρῶτος βρῆκε μέσα στὴ ρούσικη γλώσσα τὰ λυγίσματα, τὰ τραγουδιτὰ, τοὺς θυμωμένους καὶ τοὺς τρυφεροὺς ἤχους».

Ἄλλὰ καὶ κάτι ἄλλο, ἐχτὸς ἀπ' τὴ λυρική του μουσικότητα τὸν ἔκανε ξεχωριστὰ ἀγαπημένο ποιητὴ τὸν Μπάλμοντ. Τὴν ἐποχὴ ποὺ κυριαρχοῦσε γιὰ τὸν μυστικιστικὸ μηδενισμό τοῦ Ὁσόδωρος Σολογούπ, ὁ Μπάλμοντ πρῶτος ξανάμπατε στὴ ρούσικη ποίηση τὰ μοτίβα τὰ θριαμβικὰ, τὴν πίστη στὸν ἥλιο καὶ στὴν ὁμορφιά· λιγώτερο βορεινὸς ἀπὸ κάθε ἄλλον, ἀφῆκε τὴν τέχνη του νὰ λουστῆ στὸ ἀπολλώνιο φῶς. Εφεύγοντας ἀπὸ τίς σταχτιᾶς μονότονες, βαρεῖες μέρες τῆς βορεινῆς πατρίδας του, ἀφῆκε τὴν ψυχὴ του νὰ ξανοιχτεῖ στὶς Ταυρικὰς καὶ Κριμαϊκὰς ἀκρογιαλιές, πρὸ κοντὰ στὴν ἑλληνικὴ θάλασσα καὶ στὸν ἑλληνικὸ οὐρανό. Τοῦ μεσημβρινισμού του αὐτοῦ εἶχε πάντα τὴ συνείδηση πλήρη. Καὶ κάπου κρινοντας τὸν ἑαυτὸ του, ἀφήνει αὐτάρεσκια νὰ δηλωθῆ Ἑλληνας, πρὸ ἑλληνας ἀπ' ὅλους τοὺς συμπατριώτες του. Ὡς τόσο — καὶ δὲ θὰ εἶταν γνήσιος ποιητὴς ἂν γινότανε ἄλλοιῶς — ἡ πλατειὰ μελαγχολία τῆς ρούσικης ψυχῆς σὰ μακρυνὸς ἀχὸς φλογέρας, σπαράζει μέσα σ' ὅλες τίς ἀρμονίες του. Ἀπὸ τὰ ἔργα του ἀγαπήθηκε μὲ πάθος ἡ σειρά τῶν τραγουδιῶν ποὺ βγῆκε μὲ τὸν τίτλο, «ἄς εἶμαστε σὰν τὸν ἥλιο». Στὸ δεκάεξι εἶχε κάνει ἓνα ταξίδι στὴν Ἄπω Ἀνατολὴ καὶ γυρίζοντας μαζί μὲ βαθυστόχαστα σημειώματα γιὰ τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς τῶν τόπων ὅπου μόλις ἀνατέλνει ἡ ἱστορία ἔδωκε τοὺς γιαιωνέζικους τοῦ στίχους, ποὺ μουσικώτερους καὶ μελωδικώτερους δὲν ἔδωκε ὡς τότε κανένας Ρώσος ποιητῆς.

Στὸ πεζὸ ὁ Μπάλμοντ ἔδωκε πολλὰ ποιητικὰς σελίδες. Ἡ «Ζούλια», ποὺ δημοσιεύεται στὸ σημερινὸ «Νουμά», εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ πιὸ ἀπλά καὶ τεχνικὰ διηγήματά του. Εξχωριστὴ θέση κατέχουσε στὴ ρούσικη τέχνη οἱ μελέτες του γιὰ τὴ ρούσικη ποίηση καὶ γιὰ τὴ ρούσικη γλώσσα.

Ἡ ἐπανάσταση τόνε βοήθηε στήν ἀκμή τοῦ ἔργου του. Θὰ εἶναι τώρα 55 χρονῶν. Μὲ τοὺς πρώτους ἐμικροῦδες βρέθηκε στὸ Παρίσι καὶ ἀπὸ τότε δὲν ἀκούστηκε κανένα του νέου ἔργο.

ΣΤ. Κ.

Ἡ «Ἀνθολογία τῶν Βέλγων ποιητῶν ποὺ σκοτωθήκανε στὸν πόλεμο»

Ἐπίκαιρα μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς τιμητικῆς γιορτῆς ποὺ ἔγινε σ' ὅλα τὰ κράτη τῶν νικητῶν γιὰ τὸν Ἄγνωστο Στρατιώτη — τὸ τραγικὸ σύμβολο τῆς νίκης — ἡ «Ἐταιρία τῆς ἀναγέννησις τοῦ βελγικοῦ βιβλίου», μάζεψε τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ ποιήματα τῶν βέλγων ποιητῶν ποὺ σκοτωθήκανε ἢ πέθαναν στὸν πόλεμο κ' ἔβγαλε, ἔτσι ἓνα εἶδος τιμητικὸ μνημόσυνο, νὰ ποῦμε, τὴν «Ἀνθολογία τῶν βέλγων ποιητῶν κτλ.»

Μὲς στὴν ἀνθολογία αὐτῆ, μὲ πρόλογο τοῦ Μωρίς Βιλμὸτ καὶ μ' ἓνα γράμμα, ἀντὶ πρόλογο, τοῦ στρατηγοῦ Baron Jacques, βρίσκονται κομμάτια ἀπὸ τὸ ἔργο ἀρκετῶν ποιητῶν. Καὶ βέβαια πὼς οἱ πιὸ πολλοὶ μιὰ καὶ ἡ ἐξέλιξή τους κόπηκε βίαια μὲ τὸν τραγικὸ τους θάνατο, ὅσα εἶχανε δοσμένα στὴν ποίηση ἴσαμε τότε δὲν εἶτανε τίποτα σημαντικὸ, ἀπ' αὐτὰ ποὺ ξεχωρίζουν στὶς λογοτεχνίες τῶν διάφορων λαῶν, καθὼς ὁ Φίς, ὁ Ντεζαρντέν καὶ ἄλλοι, ποὺ καθόλου δὲ θὰν τοὺς μαθαίναμε ἡμεῖς οἱ ξένοι δίχως τὴν ἀνθολογία. Εἶναι ὅμως κι ἄλλοι μὲ κῦρος ἀρετὸ σὰν τὸ Μπουμάλ, τὸ Ντεβὸς, λόγου χάρη, ποὺ τὸ ἔργο τους, πρὶν ἀπ' τὸν πόλεμο ἀκόμα, εἶτανε γνωστὸ σ' ἓνα πλατὺ κοινὸ κι ὄξω ἀπὸ τὰ σύνορα τὰ βελγικὰ, ἔτσι ποὺ ἡ ἀνθολογία γι' αὐτοὺς ἀπομένει σὰν καθάρια ἐπιμνημόσυνη τιμῆ.

ΜΙΚΡΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

JEAN—JACQUES ROUSSEAU

Ἄσ' ἴδωμεν τὸν Βολταῖρος τὸν ἐβρίξει. Ἡ πατριδα του, ἡ ψευδοδημοκρατικὴ Γενέβη, τὸν ἐδιώχνει. Ἡ γυναίκα του, ἡ κουτὴ Τερζέζα, τὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν καταφρονεῖ. Οἱ ἀριστοκράτες τὸν μισοῦν. Ὁ λαὸς οὔτε τὸν διαβάξει, οὔτε τὸν νοιώθει. Ἀκούει, μονάχα, πὼς κάψανε τὰ βιβλία κάποιου αἰρετικοῦ, ἀπ' τὴ Γενέβη.

Μαλλώνει μὲ τοὺς φίλους του τὸς πιὸ στενοῦς. Δυσσχεστεῖ τοὺς πιὸ δυνατούς τοῦ προστάτες. Τὴ φλογίζουν ὁσὸ τόσο, τὴν ψυχὴ του, ἡ

καλοσύνη, ἢ τρυφερόδα καὶ τὸ πάθος. Αὐτὸ εἶναι ἡ ζωὴ του. Ἡ σκέψη του. Ἡ τέχνη του. Κάθε τι ποὺ δὲν τονε συναπαίρνει, δὲν τοῦ φλογίζει τὴν καρδιά, εἶναι ψέμμα. Ἀνήθικο. Ἀμάρτημα. Πιστεύει μόλα ταῦτα, ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, πὼς στάθηκεν ὁ πῖο ἀνεξίγνωμος ἄνθρωπος στὸν αἰῶνα του.

Δοκιμάζει, κάποτε, νὰ γράψῃ ἥρεμα. Ψυχρά. Φ ρ ό ν ι μ α. (εἰσαγωγή στίς : *Lettres écrites de la Montagne*). Τυχαίνει ὅμως νὰ τοῦρθεῖ στὴν ἄκρια τῆς πέννας του, καμιὰ ἀπὸ τίς μαγικὲς λέξεις ποὺ τὸν ἤλετριζοῦν π. χ. φύση, θρησκεία, ἐλευθερία, ἀδερφοσύνη. Σὰν πληγωμένο τότε λιοντάρι, ἀδράχνει τὴ μαγικὴ λέξη καὶ χυμίζει, μὴ τὸ μεθήσι τοῦ πάθους του, στὸν κατήφορο τῆς χιμαιρικῆς του ἰδεολογίας. Μπροστὰ σὲ μιὰ τέτοια σελίδα, ξέχειλη ἀπ' τὴν πῖο παθητικὴ φράση ποὺ ἐγνώρισεν ἡ γαλλικὴ πρόξα, οἱ ἀκονισμένες, ψυχρὲς, φρασσοῦλες τοῦ Βολταίρου μοιάζουνε μὲ ἠλετρικὰ λαμπιόνια δίπλα σὲ δάσος φλεγόμενο. Οἱ σοφοὶ ὑποστηρίζουν πὼς ὠρισμένες οἰκονομικὲς ἀφορμὲς, φέρανε τὴ γαλλικὴν Ἐπανάσταση. Βγάλτε τὸ Ρουσσώ καὶ θὰ βλέπατε πόσο στερεὰ θάστεκεν ἀκόμα στὰ πόδια τῆς γαλλικῆς ἀριστοκρατίας καὶ ἡ παπαδοσύνη.

X. ΜΟΛΙΝΟΣ

Ἡ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΩΡΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ ΤΟΥ ΡΙΣΗΡΙΝ

Σημειώνουμε τὴ μεταφραση τῶν «*Τσιγγάνικων Τραγουδιῶν*» τοῦ Jean Risherin ἀπὸ τὸ συνεργάτη μας κ. Ν. Πετιμεζᾶ — Λαύρα. Τὰ δροσερὰ καὶ γεμάτα ψυχὴ αὐτὰ τραγούδια εἴχε καταπιαστέϊ, δῶ καὶ χρόνια, κάποιος ἀπ' τοὺς παλιοὺς λογιούς. Μά, θέλοντας, φαίνεται, καλλιτέχνη νὰ τὰ φορμάρει στὴ γλώσσα μας βγήκανε τότες ἄψυχα τραγούδια τὰ περισσότερα, κατὰξερα, ποὺ δὲ μολογούσανε τίποτα. Δὲν τὰ σημάδευε καμιὰ καλλιτεχνικὴ συγκίνηση.

Ὁ κ. Ν. Πετιμεζᾶς πέτυχε. Καὶ πέτυχε πρώτα γιατί εἶναι ποιητῆς ὁ ἴδιος κ' ὕστερα γιατί δὲν ἀπόμεινε στὴν «ξερὴ ἐρμηνεία τοῦ γραμματος». Τοὺς ἔδωσε τὴ δική του πνοή, ζωὴ καινούρια, ἕνα φῖνο αἰσθημα καλλιτεχνικό. Τᾶφερε στὴ γλώσσα μας σὰ ρωμαίικα τραγούδια. σχεδόν πρωτότυπα, χωρὶς νὰ τοὺς ἀφαιρέσει ὅμως τὴν ψυχὴ, τὴ δροσιά καὶ τὴ φρεσκάδα, — τὸ «γοργὸ σκοπὸ χαρμόσунου τυμπάνου». Ἐργάστηκε σὰ δημιουργὸς κ' ἡ μετάφρασή του πρέπει νὰ λογαριαστέϊ ὡς δημιουργικὴ ἐργασία, — ὅπως δὰ τέτοια εἶτανε καὶ τοῦ κ. Πάλλη ὅταν μετάφραζε τὸ θαυμάσιο κείνο τραγούδι τοῦ Burns: Γιάννη μου, Ἀγάπη μου, Γιαννάκη, (John Alderson, my Jo, John), τοῦ Καρθαίου στὴ *Μπαλλάντα* τῆς φυλακῆς τοῦ Ρέντιγγ κ' ἕνα δυὸ ἄλλες πιστέσ στὴν ἀπιστία τοὺς δημιουργικὲς στὴ γλώσσα μας μεταφορές.

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΚΑΙ, τὸ εἰδικό.

Γνωστὸ πῶς στή νέα ἑλληνικὴ τὸ κ α ἰ τὸ μεταχειρίζομαστε καὶ μὲ τὴ σημασία τοῦ π ῶ ς, τοῦ θ τ ι, νὰ ποῦμε: λ.χ. λὲς κ α ἰ κοιμᾶται = νομίζεις πῶς κοιμᾶται τώρα πῶς ἔγινε τὸ κ α ἰ τὸ συμπλεχτικὸ, ποῦ λένε, νὰ γίνῃ εἰδικό;

Ὁ λόγος εἶναι πρῶτα ἀπὸ φθογγικὴ πάθησι καὶ κατόπι ἀπὸ παρετυμολογία.

Τὸ ἀρχαῖο εἰδικὸ θ τ ι χάνοντας κανονικὰ τὸν ἀρχικὸ ἄτονο φθόγγο ο (λέγω ἄτονο, γιὰτὶ ὄντας προκλιτικὸ στὴν προφορά δὲν ἔχει καθόλου τόνο τὸ εἰδικὸ θ τ ι) ἔμεινε: ἴτι(=γιατὶ, γνωστότατο): δὲν ἔρχομαι ἴτι δὲν μπορῶ.

Ἄπὸ τὴ συνίλησι τοῦ ἴτι μὲ ἐπόμενον φωνητικὸ φθόγγο λ.χ.

κ ἄ τ ε χ ε, ἴτι ὁ Ρ ἦ γ α ς δὲν τὸ ξ α ἰ ρ ε ι (τις).

κ ἄ τ ε χ ε, ἴτι ἔ χ ω γ ν ῶ σ η (τις)

π ε ἴ ς ἴτι ἦ τ ο ν ε π ο λ λ ο ἰ (τη) (Ἄπ' τὸν Ἑρωτόκριτο).

γίνεται ἢ συνηθισμένη μετάθεσι τῆς ἀρθρώσεως τοῦ τ ι ἀπὸ τὴν ἀκρόγλωσσα καὶ τὶς δοντορίζεις, στή μεσόγλωσσα καὶ τὸν οὐρανίσκο κῆτσι πᾶ ἀκούεται κ ι.

Παράδαλε: φτειάνω—φκειάνω, φυάρι—φκυάρι, πτυὰς (φίδι)—φκυάδι (λεξ. Βυζ.), ἀφτιά—φκιά (Κεφαλονιά), πυροστία—πυροσκιά (Καστελόριζο).

λὲς ἴτι ἄ λ λ ο ς (τιῆλλος) δὲν τὸ ξ α ἰ ρ ε ι—λὲς κ ι ἄ λ λ ο ς...

θαρρεῖς ἴτι ἔ χ ω τὴν ἀνάγκη σου;—Θαρρεῖς κ ι ἔ χ ω...

Ἡ φσιολογικὴ ἐξηγήσις εἶναι τούτη:

Τὸ προηγούμενον φ ἦ σ καὶ τὸ τ μὲ τὸ ρ (ποῦ προφέρνεται ἐδῶ: χ ρ) κάνουνε τρία σύμφωνα στή σειρά, ξεπέφτει λοιπὸν κανονικὰ τὸ μεσιακὸ ἀπ' τὰ τρία, τὸ τ, καὶ τότε τὰ: φ χ ρ, σ χ ρ γίνονται κανονικὰ φ κ ι σ κ ι: φ τ χ υ ἄ ρ ι—φ χ υ ἄ ρ ι—φ κ υ ἄ ρ ι, πυροστ χ ρ ἄ —πυροσ χ ρ ἄ —πυροσ κ ρ ἄ, ἔτσι καὶ: λὲς τ χ ἰ ἄ λ λ ο ς—λὲς χ ι ἄ λ λ ο ς—λες κ ι ἄ λ λ ο ς θ α ρ ρ ε ἴ ς τ χ ρ ἔ χ ω—θ α ρ ρ ε ἴ ς χ ρ ἔ χ ω—θ α ρ ρ ε ἴ ς κ ι ἔ χ ω κ τ λ.

Καὶ μὰ ποῦ εἶπανε κ ι μὲ ἀκόλουθο φωνήεντο: λ ἔ ς κ ι ἀντιλαλεῖ (=τιἀντιλαλεῖ), φυσικὰ τὸ συγχύσανε μὲ τὸ σύνδεσμο κ ι=κ α ἰ, κῆτσι εἶπανε κ α ἰ καὶ μὲ ἀκόλουθο σύμφωνο: λ ἔ ς καὶ κοιμᾶται (=ἴτι κοιμᾶται).

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΟΛΩΜΟ...

Ἀγαπητέ μου «Νουμά»!

Στὰ εικοσάχρονά σου δέξου καὶ τοὺς θερμότετους χαιρετισμοὺς ἐνὸς ἀπὸ τοὺς φίλους σου καὶ μαθητῆς σου ποὺ ἀνδρῶν βγήκε ἀπὸ τοὺς πύθαιους καὶ πύθαιους, εἶχε ὅμως καὶ αὐτὸς μερικὰ χαρίσματα, καὶ τὸ σπουδαιότερο, τὸ ἦτι δὲν ἔγινε, κατὰ τὴν ἐκφρασὴν σου, ποτὲ ραβδί γιὰ τὴν πλάτη ἐκείνου ποὺ μὲ τόση ἀγάπη ἐκοίταζε νὰ διαφημίζει καὶ τὸ παραμικρότερο ταλέντο ποὺ ἤθελε συναντήσει καὶ τὸν παραμικρότερο συνεργάτη του. Κρίνω περὶτὸ νὰ ἀραδιάσω ἐδῶ μερικὰς ἀπὸ τὶς κοινοτοπίαις ποὺ παρουσιάζονται πάντοτε σὲ ὅλες τὶς μεγάλες γιορτὲς καὶ τὰ ἑορταστικά. Τὸ ἔργο σου εἶναι γνωστὸ. Ἡ ἰδέα, ποὺ γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσεις ἀφιέρωσες τὴ ζωὴν σου, ἔγινε πρὸ ἀλήθειας ποὺ, μέσα τους, τὴν παραδέχονται πρὸ καὶ οἱ ἀντίπαλοί της—καὶ ἴσως καὶ γιὰ αὐτὸ νὰ ἔχει γίνει καὶ λιγώτερον περὶ, ὡς πᾶσα ἰδέα ποὺ γίνεται κοινὴ ἀλήθεια—καὶ ἴσως καὶ γι' αὐτὸ γίνεσαι τώρα καθαρὸ λογοτεχνικὸ περιοδικό, γιὰ νὰ μείνεις στοὺς ὑψηλοὺς κόσμους τῆς τέχνης, ὅπου ἡ ἰδέα

(Σκίτσο Σπ. Βανδώρου)

δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἀλήθεια, παρὰ τὸ ἐναντίον ἢ ἀλήθεια γίνεται ἰδέα. Ἦθελα νὰ σοῦ κάνω τὸ χατήρι, ἀφοῦ μοῦ τὸ ζητᾶς, νὰ σοῦ δώσω καὶ τίποτα δικό μου γιὰ τὴ νέα σου περίοδο· λυποῦμαι ὅμως ποὺ ἡ φιλολογία καὶ ἡ ποιητικὴ ὅπου καταγγίνομαι σήμερον δὲν εἶναι γιὰ τὶς καλὰς σου σελίδες. Ἄν θέλεις μπορεῖς νὰ βάλεις στὸ χρωματιστὸ σου ξεῖνο-φυλλο τὴν ὑπερῶς τῶν νέων μου ἔργων. Γιὰ τὶς καλὰς σου ὅμως, τὶς ἀσπρὰς σελίδες, τὸ πολὺ πολὺ μπορεῖς νὰ φιλοξενήσεις μερικὸς στίχους τοῦ ἀπόστρατου λογοτέχνη σου. Δυστυχῶς, γιὰ πολλοὺς λόγους δὲν ἔχω κατορθώσει νὰ ταχτοποιήσω στὸ γραφεῖο μου τὰ παλιόχαρτά μου—καὶ ὁ κυριώτερος λόγος εἶναι ὅτι δὲν ἔχω γραφεῖο. Γιαντὸ ἡ μὲν ὑποχρεωμένος νὰ μείνω εὐχαριστήμενος μὲ ὅσα ἀνένδοτά μου

ἐμπόρεσα νὰ βροῦ πρόχειρα. Στὰ χαρίζω καὶ κίμε τα ὅ,τι θέλεις — δὲ γράφω : ὅ,τι τοῦς πρέπει· γιατί τότε θὰ εἶταν περιττό καὶ νὰ τὰ σταίλω. Οἱ στίχοι μου αὐτοὶ εἶναι γραμμένοι σὲ διάφορες ἐποχές. Οἱ νεώτεροι εἶναι τοῦ 1919 προτελευταίου δηλαδή λογοτεχνικοῦ μου—ἄς τὸν ποῦμε ἔτσι—χρόνου. Οἱ παλαιότεροι εἶναι τοῦ 1910. Μιλοῦνε γιὰ τὸν ἔρωτα καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη. Ἐπειδὴ τότε ἤμουνα ὀπωσδήποτε νέος, τὸ ποίημα εἶναι πιὸ ἀδέξιο καὶ πιὸ γεροντικὸ στὰ ζητήματα τῆς καρδιάς. Τώρα πὸν ἔγγρασα τὰ βλέπω ἀλλοιῶς τὰ πράγματα. Πα-
ραδέχομαι καὶ τὸ βλέπω κατακάθαρον πὼς ὁ κακομοίρης ὁ ἔρωτας δὲν εἶναι καὶ τόσο κακὸ βοτάνι ὅπως ἤθελα καὶ καλὰ νὰ τὸν βλέπω, καὶ πὼς τὸ λουλούδι του δὲ μαδάει τόσο εὐκόλα — ἢ κιὰν μαδήσει, ἄλλο θ' ἀνθῆσει—καὶ ἔτσι καὶ πολλὰ μαζί..

Προτοῦ νὰ κλείσω τὸ γράμμα μου, νομίζω πὼς πρέπει νὰ σοῦ ἐξηγήσω πὼς ἡ ζωὴ μου δὲν εἶναι ἐντελῶς χωρὶς ποίηση. Ἡ δὲν τὸ βρίσκεῖς πὼς εἶναι ποίηση τὸ νὰ θυσιάζει κανεὶς τὴν ποίηση, γιὰ νὰ μεγαλώσει τὰ παιδιὰ του — καὶ, ἄλιμονο νὰ κάνει ὑπερστυσιμὸ στὸ παιδί του πού εἶχε βαριά ἀρρωστήσει, σὲ μιὰ ἐποχὴ κάπως ἀκατάλληλη γιὰ τέτοιο εἶδος ἐπιστημονικοῦ νεωτερισμοῦ. Ὄπωσδήποτε ἔχω τὴν πεποί-
θηση πὼς ἡ νέα μου αὐτὴ ποίηση θὰ εἶναι ἡ μόνη πού θὰ βρεῖ εὐ-
νοϊκὴ κριτικὴ ἀπὸ τὸν κ. Φῶτο Πολίτη—ὄχι μονάχα ἡ μόνη μέσα στὴ δική μου φτωχοπαραγωγὴ, παρὰ καὶ μέσα σ' ὀλίγηρην τὴ νεοελληνικὴ, ἔξὸν ἀπὸ τὸ Σολωμό, φιλολογία. Κ' ἔτσι, μέσα σιτοῦς ποιητῆς, ἔρχομαι ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸ Σολωμό.

Κηφισιά 11)24 τοῦ Γενάρη 1923

Σὲ χαιρετῶ
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΝΟΥΜΑΣ ΚΑΙ ΓΛΗΝΟΣ

Φίλε «Νουμά»,

Βρίσκομαι στὴν ἀληθινὰ εὐχάριστη θέσει νὰ διορθώσω ὅσα ἔγρα-
ψα στὸ προηγούμενο φύλλο σου (σελ. 132) σχετικὰ μὲ τὸν κ. Γληνό. Φαίνεται πὼς οἱ φίλοι ἀπὸ ὑπερβολικὴ στοργὴ σὲ μένα, μου μεταδώσανε κάπως φουσκωμένα ὅσα εἶπε στὸν «Ἐκπαιδευτικὸ Ὅμιλο» ὁ κ. Γλ. γιὰ μένα καὶ γιὰ τὰ δράματά μου — καὶ τὸ πιστεύω αὐτό, γιατί ὁ κ. Γλ. ἀνδρόμνητα ἤρθε στὰ «Εἰκοσάχρονα» καὶ μίλησε μὲ τόσο ἐνθουσιασμὸ μπροστὰ σὲ τόσο κόσμον, καὶ μὲ τόσο σέβας γιὰ τὸ ἔργο μου καὶ γιὰ τὸ «Νουμά». Ἔτσι, μὲ τούτη δὴ τὴ δῆλωση ἑλαφρώσω γιὰ τὸ ἄδικο ποῦκάμα.

Μὲ ἀγάπη
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Libre

Ἐβγαλε καὶ τὸ δεύτερο νούμερο τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ὀ κ. *Α. Ρουσσέλ*. Ὁ τίτλος του, Libre (λευτέρος), δὲν εἶνε τυχαία παρμένος. Τονὲ δικαιώνει, μὲ τὸ παραπάνω, ἡ εὐγενικὴ ἀνεξαρτησία ποὺ κρίνει τὴ λογοτεχνικὴ μας ζωὴ ὁ καλόγνωμος αὐτὸς ἐρευνητὴς τοῦ ἑλληνικοῦ Λόγου, δίχως ὑπερκριτικὰ κατσουφιάσματα, δίχως μικροχόλη ἀπογοήτση, ὅπως δὲ μᾶς συνειθίσανε οἱ διάφοροι δικοὶ μας Σέντ - Μπρέβ. Ὁ κ. Ρουσσέλ, γερὰ ἀρματωμένος μὲ τὴ βαθειὰ μελέτη τῆς λογοτεχνίας τῆς πατρίδας του, σκύβει, μὲ φωτισμένη ἀγάπη, ἀπάνω σὲ κάθε λογοτεχνικὴ προστάθεια τῆς χώρας μας καί, δίχως νά χάνεται σὲ κινότεχνες σύγκρισεις μὲ ξένα πρότυπα, λέει τὴ γνώμη του πατρικῶς, τίμια, εὐγενικῶς, μὲ τὴν κομψὴ φρασσεολογία ποὺ κιτέχουν τὸ μυστικὸ τῆς μονάχι οἱ γνήσιοι συντοπίτες τοῦ Ἀνατόλ Φράνς. Ὑποστηρίζει τὴν κάθε κρίση του μὲ κείμενα, μὲ ἀπόδειξεις, δίχως ἀοριστολογήματα, δίχως κουραστικὰ γενικότητες. Οἱ μπαχτές ποὺ δίνει κάποτε, μὲ τὸ γάντι ὅμως, πονάνε ἀλλὰ δὲ σὲ θυμώνουν, ὅπως λ.χ. στὴν ἀνάλυση τῆς ποιητικῆς διαθήκης τοῦ Σκίπη, ὅπου τὴν ἀπέραντη ἀντικείμενα τοῦ ποιητῆ τῆς «Διολικῆς Ἴλρας, γιὰ τὸν Παλαμά, τὴν ἀποδίδει στὴν πίκρια τοῦ Σκίπη ποὺ δὲ μπόρεσε, μὲ τοὺς 20 τόμους του, νά γνωρίσει τὴ μεγάλη, τὴν ἀληθινὴ φήμη ποὺ κυκλῶνει τὸν τραγουδιστὴ τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς».

Γιὰ τὰ «Φιλολογικὰ Πορτραῖτα» τοῦ Δ. Ταγκόπουλου, μιλεῖ διεξοδικά, μὲ πολλὴ φινέτσα, καὶ στὰ δύο νούμερα τοῦ περιοδικοῦ του, θὰ συνεχίσει δὲ καὶ στὸ τρίτο. Ἴσως, στὸν ἄλλο «Νουμά», μεταφράσουμε μερικὰ κομμάτια ἀπὸ τὴν ἀνάλυση αὐτὴ τοῦ κ. Ρουσσέλ.

Νέα Ζωή

Ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια μᾶς ἤρθε τὸ 2ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Ζωή» μὲ ὕλη ἐκλεχτὴ καὶ φροντισμένη. Περιέχει μιὰν ἀξιόλογη μελέτη τοῦ Κ. Οὐράνη γιὰ τὸν Πορτογάλλο ποιητὴ Augusto Gil. Ἐπίσης τὸν «Ὀδυσσεά» τοῦ Α. Γερανοῦ, τὸ δῆγημά τοῦ Δ. Βουτυρά «Στ' ἀπόκεντρα», τῆς Μυρτιώτισσας τὸ «Σπιτάκι τῆς βουνοπλαγιάς», μιὰ μελέτη τοῦ Καλομοιρῆ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ μουσικὴ, κ.ἄ. Στὸ τεῦχος, αὐτὸ ἀναδημοσιεύεται ἀπὸ τὸ «Νουμά» τοῦ Αὐγούστου τὸ πέμπτο τραγοῦδι τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου ἀπὸ τὰ «Γυρίσματα στὸ ξέφωτο», κ' ἓνα ποίημα τοῦ Κ. Γ. Καρυωτάκη.

Ἡ Νέα Πολιτικὴ

Μὲ τὸν τίτλο αὐτὸ ἄρχισε νά ἐκδίδεται καινούρια δεκαπενθήμερη ἐπιθεώρηση μὲ ὕλη τὸ περισσότερο πολιτικῆς μορφῆς. Διευθύνεται ἀπὸ τὸν ἀγαπητὸ κ. Κώστα Τουρνίκη. Περιέχει ὡς τόσο καὶ σελίδες φιλολογικῆς, ὅπως ἡ μελέτη «πῶς πρέπει νά σκέπτονται οἱ Νέοι», τὸ δράμα τοῦ Στρινιμπεργκ «Ἡ σονάτα τῶν βρυκολάκων», κ. ἄ.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Mercure de France, 1 του Γενάρη 1923 : Άντουάν Όρλιάν μια μελέτη για τόν Παστέρ. Πώλ Όλιβιέ, ή ψυχή τών παιχιδιδιών. Άντόλφ Ρενέ: Λεδόν Μπλουά. Ρενέ Τρωιτάν, οι άρραβώνες του ύπολοχαγού Λαφονταίν (νουβέλλα). Μωρίς Γκαρσόν: Δίκες για μαγγανεία. Λουί Ντυμύρ, οι Ντεφαιτίστες (ρομάντζο). Έπιθεώρηση φιλολογική, έπιστημονική, πολιτική, βιβλιογραφία κτλ.

Le Monde Nouveau, 1 του Γενάρη 1923. Κονσταν Μπουρκέν Πώς πρέπει να γράφουνε οι φιλόσοφοι, Έλι Μπουσάρ. Τό γλωσσολογικό ζήτημα στο Βέλγιο. Ρενέ Ντυνάν: Ό Λουί Ντυμύρ ρομαντζογράφος. Δο Φερνάν Μερλέν: Τό πρόβλημα του φεμινισμού. Πώλ Λουί Ό παρακμή της μπουρζουαζικής κοινωνίας. Έπιθεώρηση θεατρική, πολιτική κλπ.

Revue Critique des Idées et des Livres, Δεκέβρης του 1922. Φρανσουά Ρενιέ: Οι Φασιστές ή οι μαθητές που γίνηκαν δασκάλιοι. Μωρίς ντε Νουαζέ: άπό μια ταράτσα (ποίημα). Ζαν Λονιόν: οι εποχές κ' οι όρες στην Όθήνα. Μ. ντε Ρού: πολιτικά σημειώματα. Άντρέ Τερσίβ, ή φιλολογική ζωή, Θέατρο, τέχνες, βιβλιογραφία.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Στό έρχόμενο φύλλο του «Νουμά» θα δημοσιευτεί μια πλατιά μελέτη του Δ. Π. Ταγκόπουλου για τή ζωή και τό έργο του Γιάννη Καμπύση.

—Ό κ. Άλέξ. Πάλλης τυπώνει σέ βιβλίο τόν «Μπρουσό», τίς ταξιδιωτικές έντύπως του που είχε δημοσιέψει τό 1921 σέ συνέχεια άρχετών φύλλων του «Νουμά», ξανακοιταγμένες και πλουτισμένες με σημειώματα σέ τρόπο που έξόν άπό τήν ξεχωριστή λογοτεχνική τους άξια, με τό λεπτό χιούμορ και με τή φίνα παρατήρηση τής ρωμαίικης ψυχής άποτελούν ε και μίαν έγκυκλοπαίδεια γεμάτη πληροφορίες, ανέκδοτα, σημειώματα, χαρακτηρισμούς προσώπων και πραγμάτων.

—Τά όνόματα τών δύο νέων που φιγουράρουνε στο πρώτο τραγούδι του Burns δέν είναι τά ίδια με κείνα που υπάρχουνε στο έγγλέζικο πρωτότυπο. Έκει ό Γιάννος λέγεται Βίλλυ κ' ή Μάρω, Νέλλη. Ό μεταφραστής έκανε τή μικρή αύτή παραλλαγή για νάβαι κοντήτερα στή Ρωμαίικη ζωή, που δέ θ' άνεχόντανε βέβαια καμιάν Άτθίδα Νέλλη νά κοιμάται... σ' άνθισμένη βραγιά! Τό τραγούδι έχει στα έγγλέζικα τόν τίτλο «Blooming Nelly» που θα πει «Ό άνθοῦσα ή Νέλλη».

Όσο για τόλλο τραγούδι, τό «Χαρούμενο χήρο», άς μη νομίσουνε οι άναγνώστρες του «Νουμά» ότι ό Burns εΐτανε μισογόνης. Κάθε άλλο. Σ' άλλα του τραγούδια έχει τραγουδήσει πολύ τρυφερά τίς γυναίκες και τά περισσότερά του ποιήματα είναι έρωτικά. Έξάλλου, έχει ένα ποίημα «Τά δικαιώματα τής γυναίκας» που είναι σ' αύτό περισσότερο φεμινιστής κι άπό τήν κ. Παρρέν

και που κραυγάζει στο τέλος την αρχή του τραγουδιού της γαλλικής επανάστασης. που είχαν τότε στο φόρτε της: «Ca ira! Ζήτω ή Α. Μ. ή Γυναίκα!»

— Στο «Ἔθνος» τῶν 23 τοῦ Γενάρη ὁ Δ. Ταγκόπουλος δημοσίευσεν πρωτοσέλιδο ἄρθρον μετὸν τίτλον: «Τὸ χρέος τῆς Πολιτείας». Στὸ ἄρθρον τοῦ υποστηρίζει με δύνανμη καὶ με σωρὸ ἐπιχειρήματα πὸς ἡ Πολιτεία ἔχει χρέος ν' ἀγοράσῃ τὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ Παλαμά, τοῦ Ξενόπουλου καὶ πέντε δέκα ἄκόμα λογοτεχνῶν, γὰρ νὰν τὰφιερώσουνε στὸ δημιουργικὸν τοὺς ἔργον.

«Ἡ νᾶνοῖξει τὴν Ἀκαδημία, λέει ὁ Ταγκ., ἢ νὰν τοὺς δώσει τὴ σύνταξή τοὺς, ὅσοι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ὑπάλληλοι, καὶ νὰν τοὺς δώσει ἄκόμα καὶ ἀπὸ πενήντα, ἑκατὸ χιλιάδες δραχμῆς, προαγοράζοντας ἕνα δυὸ ἔργα τοὺς ποὺ θὰν τῆς δηλώσουν πὸς θὰ γράψουνε.

Πρέπει νὰ ἐνισχύσει ἡ Πολιτεία, γράφει, καὶ τὸ πνευματικὸν μέτωπον, παράλληλα μετὸ Στρ. Μέτωπον, γιὰτὶ μιὰ νίκη πνευματικὴ ἰσοφαρίζει μετὸ στρ. νίκη».

— Στὸ «*Εἰκοσάχρονα τοῦ Νουμά*» ἔγινε κάποιον λάθος στὴ σελιδοποίηση, τοῦ βιβλίου ποὺ παρακαλοῦμε νὰ διορθωθῇ. Οἱ σελίδες 42 καὶ 43 τυπωθῆκαν λάθος. Ἡ 42 πρέπει νὰ πᾶει στὴ 43 καὶ ἡ 43 στὴ 42 γὰρ νὰρθεῖ σωστὰ τὸ κεῖμενον.

— Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» ἔδωκε ὁ Ρήγας Γκόλφης δυὸ κριτικὰς, διαφωτιστικὰς ὁμιλίαις γὰρ τὸ ἔργον τοῦ Ψυχαρη. Θὰ γράψουμε σχετικὰ στὸ ἐρχόμενον.

— «Ὅσα δημοσιεύονται *χωρὶς ἐπιγραφή*» στὴ «Φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ Ζωή» προέρχονται ἀπὸ τὴ Διεύθυνση τοῦ «Νουμά» ποὺ υἱοθετεῖ καὶ κάθε τι *ἀνυπόγραφο* καὶ τὸ λογαριάζει γὰρ δικό της ἅμα συμφωνοῦνε οἱ γνώμες τῆς μετὰ κεινῶν ποὺ γράφουνε ἢ κρίνουνε κατὰ αὐτὴ τὴν ἐπιθεώρηση.

— Ὁ «Νουμάς» ἀνταλλάσσεται μόνον μετὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ καὶ κρίνει κάθε λογοτεχνικὸν βιβλίον ποὺ θὰν τοῦ σταλεῖ σὲ δυὸ ἀντίτυπα.

— Δωρεῶν δὲ στέλνεται σὲ κανένα.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Α. Α. Ἀφοῦ γράφετε ἄλλα περιοδικὰ, περιττὸ νὰ μᾶς στέλνετε συναγωγασία. Θέλουμε μόνον μόνιμον συντακτικὸν προσωπικὸν καὶ ὄχι ἐλεύθερον σκοπευτὴν.
κ. Μιλ. Φ. Ἔχουμε τὴν ἀρχὴ νὰ μὴ δημοσιεύουμε μετὰφρασαις ἀπὸ δευτέρου χέρι. Μονάχα ἀπὸ τὴ γλώσσα τοῦ πρωτότυπου γίνονται δεχτές.
κ. Ἀλ. Παπ. Καλὸ τὸ δῆγημά σου καὶ μετὰ τὴ σειράν σου θὰ δημοσιευτεῖ. Σημείωσε μόνον πὸς τὰ τρία πρῶτα φύλλα εἶναι ἀπὸ τώρα πιασμένα.
κ. Θ. Βαρ. Θεσσαλονίκη. Τὰ τραγούδια σου πολὺ καλά. Θὰ δημοσιευτοῦνε ἀργότερον.
κ. Θαν. Πετρο. Παρίσι. Καλὰ τὰ τραγούδια σου. Ὅμως ὁ στίχος θέλει ἄκόμα δούλεμα σὲ κάποιον μέρος Ἀἰδα.
Σισο. Καρ. Μυτιλήνη. Τὸ θερμό σου γράμμα πῆραμε καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. Τὸ φύλλον θὰ στέλνεται ταχτικὰ.